

ZWIĄZEK
MIAST
POLSKICH

Sprawozdanie Zarządu z działalności Związku w 2022 roku

1. Miasta członkowskie

W 2022 roku do Związku **przystąpiły kolejne 2 miasta: Gorlice i Kartuzy**. Na końcu roku Związek liczył **354 miasta**. Mieszka w nich ponad **79%** miejskiej ludności Polski (w 2018 roku było to niecałe 72%). Ze Związku wystąpiło 1 miasto: Boguchwała.

Poniżej mapa miast członkowskich Związku według stanu w dniu 31 grudnia 2022 roku:

2. Organy Związku (Zgromadzenie Ogólne, Zarząd, komisje)

1. Zgromadzenie Ogólne

XLV Zgromadzenie Ogólne w 2022 odbyło się w dwóch turach: 11 marca, po raz drugi w historii Związku w trybie online, z tym, że prezydium i Komisja Mandatowa (Rewizyjna) – przestrzegając przepisów sanitarnych – prowadziły obrady ze studia w Poznaniu oraz 28 czerwca w Katowicach, podczas Światowego Forum Miast WUF 11. Program Zgromadzenia w pierwszej części wypełniły – zgodnie ze statutem – roczne czynności formalne. Delegaci przyjęli sprawozdania Zarządu z działalności w 2021 r., sprawozdania finansowe i bilans Związku. Uchwalili budżet na rok 2022.

W Zgromadzeniu udział wzięło 182 delegatów z miast (**frekwencja wyniosła zatem 51,6 %** miast członkowskich według stanu w dniu obrad) oraz obserwatorzy i goście – przedstawiciele rządu, innych korporacji samorządowych, samorządowcy nie będący delegatami na Zgromadzenie oraz dziennikarze.

Marcowe Zgromadzenie Ogólne ZMP zdominowały rozmowy o kryzysie, którego się nie spodziewaliśmy – o kryzysie migracyjnym, który po agresji Rosji na Ukrainę dotknął

wszystkie polskie samorządy. Napływ uchodźców z ogarniętej wojną Ukrainy był wielkim wyzwaniem dla polskich samorządów, kolejnym po pandemii, z którą cały czas się mierzą.

– *Mamy dość szczególny czas. Wciąż istnieje zagrożenie epidemiczne, a do niego doszły jeszcze wydarzenia sprzed 2 tygodni, które zupełnie zmieniły nasz sposób postępowania* – mówił rozpoczynając obrady ZO prezes Związku, senator **Zygmunt Frankiewicz**. Podkreślił, że stawienie czoła dramatowi uchodźczemu było możliwe dzięki samorządom i społeczeństwu obywatelskiemu, a więc dwóm cechom państwa polskiego, które jeszcze nie zostały zniszczone przez ostatnie lata rządów koalicji prawicowej.

W dniu, gdy odbywało się Zgromadzenie Ogólne, samorządowcy z miast oczekiwali uchwalenia przez parlament „specustawy” o pomocy dla uchodźców z Ukrainy. Większość jej zapisów powstała w ścisłej współpracy korporacji samorządowych z rządem. I choć powstała szybko i nie była doskonała, umożliwiła rozpoczęcie przekazywania samorządom pieniędzy niezbędnych do wsparcia dla uchodźców.

Podczas Zgromadzenia Ogólnego do delegatów z polskich miast przemawiał na żywo **mer Lwowa, Andrij Sadowy**. Podziękował za wielkie serce i pomoc, jakiej nasze miasta udzieliły Ukrainie i miastu Lwów, mówił o potrzebach tego miasta, a więc m.in. o autobusach, których brakuje, o lekach i produktach żywnościowych.

Zgromadzenie Ogólne przyjęło „Przesłanie do Braci Ukraińców”.

Gościem spotkania był też wiceminister spraw wewnętrznych i administracji, **Paweł Szefernaker**. Podkreślił, że państwo tak szybko, jak to będzie możliwe, rozliczy się z samorządami, które poniosły koszty w związku z pomocą uchodźcom. – *Pieniądze na działania związane z uchodźcami nie są problemem; samorządy otrzymają je tuż po wejściu w życie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy* – zapowiedział.

Podziękował wszystkim samorządowcom za pracę, którą wykonali przez ostatnie 15 dni w organizacji pomocy dla uchodźców z Ukrainy. Ogłosił podczas spotkania, że niezwłocznie ruszą specjalne pociągi, które zawiozą część uchodźców z największych polskich miast do państw UE. – *Wielu uchodźców nie chce opuszczać dworców w polskich miastach, bo chce jechać dalej do zachodniej Europy. Organizując dla nich taki transport, odciążymy też najbardziej przepiętnie dziś punkty* – mówił Paweł Szefernaker. Zapewnił też, że rząd będzie organizował także transport autokarami – z granicy z Ukrainą w głąb kraju i dalej na zachód Europy. – *Mamy w bazie 1000 wolnych autobusów* – poinformował. – *Sześćdziesiąt z nich już wyruszyło w trasę.*

Zapewnił, że państwo robi wszystko, aby koordynacja działań była jak najlepsza. Stwierdził, że już wkrótce wszystkie zobowiązania finansowe wobec samorządów zostaną dotrzymane, a umowy uregulowane.

Podczas Zgromadzenia delegaci wysłuchali sprawozdania prezesa ZMP z działalności Zarządu Związku w minionym roku. – *Mieliśmy zupełnie szczególny rok, w którym zbiegło się kilka kataklizmów* – mówił Zygmunt Frankiewicz. Przypomniał zdanie wypowiedziane przez niego rok temu, podczas pierwszego zdalnego spotkania delegatów z miast: **„Jesteśmy silni, gdy jesteśmy razem”** – zdanie, które zrobiło od tamtego czasu pewną karierę w Związku, stało się hasłem jego działania i okazało się niezwykle aktualne i trafne w kontekście wydarzeń oraz kryzysów, które w ostatnich 12 miesiącach dotknęły samorząd terytorialny w naszym kraju.

– Obok takiego wyzwania jak Covid, dotknęła nas wszystkich dekompozycja finansów samorządowych – mówił prezes. – Nasze dochody własne zostały poważnie ograniczone i są zastępowane transferami finansowymi, które są dyskryminujące dla miast. Wymienił Polski Ład, przed którego skutkami ostrzegał Związek Miast Polskich i do którego domagał się vacatio legis. – Mamy chaos i problemy, które nakładają się na obecną trudną sytuację. Walczyliśmy o rekompensatę z tytułu Polskiego Ładu i ograniczeń w dochodach z PIT-u. Początkowo nie było mowy o rekompensatach, jednak potem pod koniec roku zostało przetransferowane do samorządów 8 mld zł. No i są inwestycje strategiczne, które w dużym stopniu rekompensują te ubytki. Ale te środki trafiają nie tam, gdzie powstały ubytki. Trudny był to rok, a wydaje się, że ten nowy będzie jeszcze trudniejszy.

W Stanowisku w sprawie narastających problemów rozwoju miast w kontekście zmian ich granic administracyjnych uczestnicy spotkania przypomnieli, że Związek Miast Polskich wielokrotnie zabierał głos w kwestii zmian granic miast, zwłaszcza tych, których rozwój został sztucznie ograniczony przez doraźnie poprowadzone granice administracyjne. „Wobec braku postulowanych zmian w przepisach przypominamy, że te, które obecnie obowiązują, nie uwzględniają w żadnym stopniu wymogów zintegrowanego prowadzenia polityki rozwoju, opisanego w strategicznych dokumentach rządowych (SOR, KSRR) i uwzględnionego w ostatnich zmianach ustawowych” – czytamy w Stanowisku. Delegaci podkreślili, iż dostrzegają potrzebę systemowych zmian w obowiązujących w tych sprawach przepisach prawa, z tym, że zmiany te powinny respektować pewne zasady. Po pierwsze zasadniczym kryterium podejmowania decyzji w sprawach zmiany granic, którego nie ma w obecnych przepisach, powinny być – zgodnie z Konstytucją – uwarunkowania zrównoważonego rozwoju; podstawą do ich oceny powinna być intensywność powiązań funkcjonalnych pomiędzy miastem a terenem proponowanym do włączenia. Po drugie w procesie konsultacji społecznych zasadnicze znaczenie powinna mieć opinia mieszkańców obszaru, którego dotyczy projektowana zmiana granic. I wreszcie po trzecie: trzeba określić zasady kontynuacji spraw prowadzonych na obszarze objętym zmianą granic.

Delegaci obecni na **II turze Zgromadzenia Ogólnego, 28 czerwca** w Katowicach rozpoczęli debatę z przedstawicielami rządu na temat sposobów wdrażania Krajowej Polityki Miejskiej w codziennym funkcjonowaniu naszych miast.

Zgromadzenie Ogólne zostało zorganizowane wspólnie dla delegatów ZMP oraz członków Rady Unii Metropolii Polskich. Spotkanie w całości poświęcono ogłoszonej dzień wcześniej w Katowicach na Światowym Forum Miejskim **Krajowej Polityce Miejskiej** (KPM).

Podczas Zgromadzenia Ogólnego samorządowcy mieli pierwszą możliwość sformułowania swoich komentarzy do tego dokumentu i zadania pytań dyrektorom departamentów z pięciu ministerstw. Gościem spotkania była wiceminister funduszy i rozwoju regionalnego **Małgorzata Jarosińska-Jedynak**.

- Krajowa Polityka Miejska 2030 nie mogłaby powstać bez współpracy z samorządami i organizacjami samorządowymi, takimi jak Związek Miast Polskich czy Unia Metropolii Polskich. Swój wkład przy tworzeniu tego dokumentu mają też środowisko naukowe i badacze rozwoju miast, aktywiści i liderzy lokalnych społeczności miejskich, a także organizacje społeczne, takie jak Kongres Ruchów Miejskich – podkreśliła.

Związek Miast Polskich i Unia Metropolii Polskich jeszcze pod koniec 2021 roku wypracowały opinię w sprawie projektu KPM. I – jak przypomniał prezes ZMP, **Zygmunt Frankiewicz** – opinia ta jest aktualna i pozytywna. Odnosi się do istoty sformułowania tej polityki, w której czytamy, że „jest to stawianie czoła oraz budowanie warunków do wzmacniania zdolności miast i miejskich obszarów funkcjonalnych do zrównoważonego rozwoju i polepszania jakości życia mieszkańców. – *Niezwykle ważne jest to, że w tym dokumencie są proponowane konkretne narzędzia do realizacji tej polityki* – mówił prezes ZMP. – *Żeby dało się realizować te cele, konieczne jest zrealizowanie jednego z założeń Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju – dokumentu rządowego, któremu patronował premier Morawiecki. W dokumencie tym zostało zapisane, że „potrzebne są zmiany w systemie finansów publicznych, aby zapewnić zwiększenie autonomii i samodzielności finansowej JST” oraz „zwiększenie źródeł finansowania dochodów własnych finansowania działań rozwojowych JST”. Praktyka i ostatnie nasze doświadczenia pokazują, że jest dokładnie odwrotnie. Aby dało się realizować cele i całą Krajową Politykę Miejską, konieczne jest spełnienie tego warunku, który był zapisany w SOR, czyli zwiększenie samodzielności w dochodach samorządu terytorialnego i zdywersyfikowanie tychże dochodów, ale własnych – nie subwencji czy dotacji.* Zygmunt Frankiewicz podkreślił, że potrzebna do tego jest systemowa reforma finansów samorządowych.

Władze miast dziś coraz częściej zadają sobie pytanie, czy nadal mogą myśleć jeszcze o rozwoju, czy grozi im już stagnacja. – *Na dziś jest to stagnacja* – odpowiadał na to pytanie podczas spotkania prezydent Lublina, wiceprezes ZMP **Krzysztof Żuk**, który współprzewodniczy zespołowi ds. systemu finansów publicznych Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Jego zdaniem, problemem na dziś w kontekście realizacji KPM jest, czy uda się zbudować ramy do jej sfinansowania. – *Nie możemy dziś mówić o rozwoju, bo nie mamy takiej zdolności kredytowej, bo nie mamy takiego potencjału rozwojowego, jaki mieliśmy, bo te ograniczenia dotyczące dochodów własnych powodują, że nadwyżki operacyjne nam topnieją. To wszystko przekazaliśmy premierowi na spotkaniu Komisji Wspólnej, pytanie teraz, czy jego deklarowane zrozumienie przekuje się w konkrety zaproponowane przez MF.*

Miasta oczekują informacji, że będą mogły nieco bardziej optymistycznie patrzeć na przyszły rok, bo dziś walczą o przetrwanie.

– W finansach państwa – zauważył K. Żuk – mamy system naczyń połączonych. Jeśli przesunięcie środków daje określone możliwości kreowania polityki rządowi, to jednak w wyniku tych wszystkich regulacji ustawowych rząd ma więcej pieniędzy, a my mamy mniej. Chociażby z tego punktu widzenia warto sobie powiedzieć, że jeśli mamy realizować w imieniu państwa polskiego określone powinności wobec naszych obywateli, czyli strategię rozwoju, to musimy porozumieć się co do źródeł finansowania tego rozwoju.

Zwrócił uwagę, że jeśli rząd i samorządy nie zaczną szybko przygotowywać się do m.in. budowania modeli finansowania do przyjęcia i zagospodarowania środków z Krajowego Planu Odbudowy, to pozostaną one niewykorzystane.

Gościem Zgromadzenia Ogólnego był **Marek Wiewióra**, dyrektor Departamentu Finansów Samorządu Terytorialnego w MF. Zapewnił, że ubytki w PIT będą samorządom rekompensowane, co wynika z działania reguły stabilizującej wprowadzonej w ostatnim czasie, która działa na poziomie poszczególnych samorządów.

– Zgodnie z tą regułą, jeżeli prognozowane na dany rok budżetowy łączne kwoty z tytułu PIT i CIT dla danego szczebla spadną poniżej określonego w ustawie o dochodach JST poziomu referencyjnego, to samorządy otrzymują rekompensatę w postaci dodatkowo zwiększonej subwencji rozwojowej, a przypominam, że od 2023 r. samorządy corocznie będą mieć 3 mld zł obligatoryjnej subwencji rozwojowej – mówił przedstawiciel resortu finansów. – Należy więc zakładać, że samorządy corocznie będą mieć wielomiliardowe rekompensaty. Konkretnie kwoty tej rekompensaty dla poszczególnych samorządów MF przekaze w odniesieniu do roku 2023 do 15 października. Jednocześnie mając na uwadze potrzeby informacyjne samorządów oraz potrzeby związane z przygotowaniem wieloletnich prognoz finansowych MF po 10 sierpnia br. udostępni dane globalne o kwocie PIT-u i CIT-u, ale również o kwocie rekompensaty dla poszczególnych szczebli samorządu w okresie lat 2023-2025.

Jak wiadomo, ta czerwcową zapowiedź rządu **nie została zrealizowana**. Wręcz przeciwnie: **subwencja rozwojowa na rok 2023 została zlikwidowana**. Zamiast tego wprowadzono tzw. rekompensatę w wysokości 13,7 mld zł, którą uznaniowo rozdzielono jeszcze w 2022 roku, przy czym znaczna jej część została przyznana bez związku z ubytkami we wpływach z PIT-u, co stanowiło **kolejne** po II i III transzy RFIL-u **uderzenie w finanse miast**. Rząd nie kryje, że jego priorytetem politycznym jest rozwój obszarów wiejskich. Nie mamy nic przeciwko temu, tylko nie rozumiemy, dlaczego odbywa się to **kosztem miast**. Z danych resortu finansów wynika, że w wyniku tych **dyskryminujących** decyzji przeciętny mieszkaniec gminy wiejskiej otrzymał ze wszystkich uznaniowych źródeł łącznie **3300 zł**, a przeciętny mieszkaniec miasta na prawach powiatu – **1100 zł**.

2. Prace Zarządu w 2022 roku

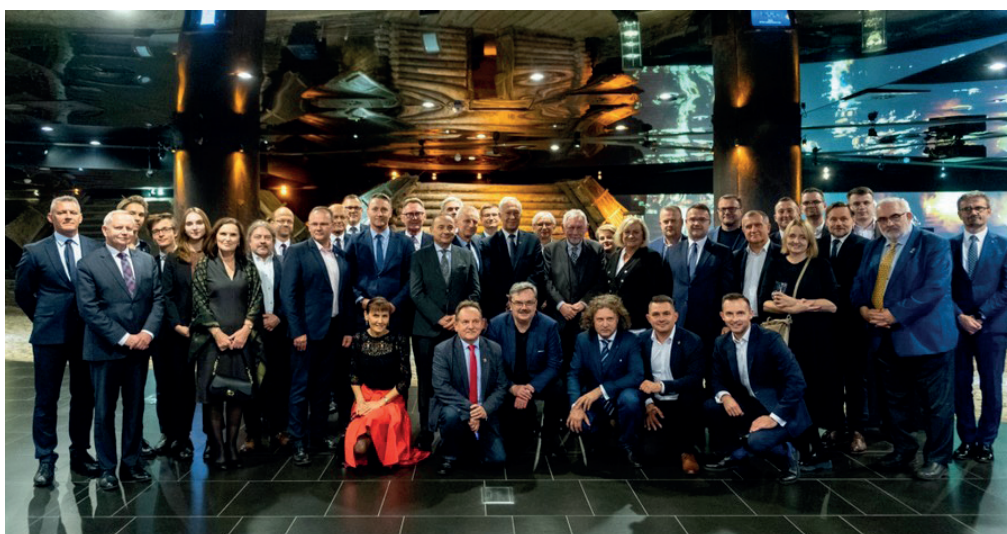
Zarząd – organ wykonawczy Związku, składa się z 30 osób wybranych bezwzględną większością głosów spośród delegatów miast na Zgromadzenie Ogólne. Członkowie Zarządu pracują honorowo – nie pobierają za swoją pracę żadnego wynagrodzenia ani diet, mimo że Statut Związku przewiduje taką możliwość. Reprezentują różne opcje polityczne (większość członków jest bezpartyjna) oraz różne części kraju.

Zarząd Związku pracuje regularnie i odbył 12 posiedzeń w następujących miastach:

- Włocławek – 21 stycznia,
- Poznań – 18 lutego,
- Posiedzenie zdalne – 25 marca,
- Sopot – 11 kwietnia,
- Starogard Gdański – 13 maja,
- Warszawa – 8 czerwca,
- Suwałki – 8 lipca,
- Olsztyn – 26 sierpnia,
- Hrubieszów – 23 września,
- Kraków – 21 października,
- Tarnowskie Góry – 18 listopada,
- Uniejów – 9 grudnia.

Posiedzenie Zarządu w Hrubieszowie.

Posiedzenie Zarządu w Krakowie

Bezpośrednio po zakończeniu posiedzenia Zarządu w Krakowie w Muzeum Krakowa – w Podziemiach Rynku odbyła się uroczystość wręczenia Medalu Honorowego ZMP profesorowi Jackowi Majchrowskiemu. Medal został przyznany w uznaniu wielkiego wkładu w rozwój działalności Związku Miast Polskich podczas dwudziestu lat sprawowania z wyboru mieszkańców funkcji Prezydenta Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa, poprzez aktywny udział w pracach Zarządu Związku, reprezentowanie Związku w Radzie Gmin i Regionów Europy, jako jej wiceprezydent i prezydent wykonawczy, tudzież liczne inne działania na rzecz rozwoju samorządności miejskiej.

Lobbing legislacyjny

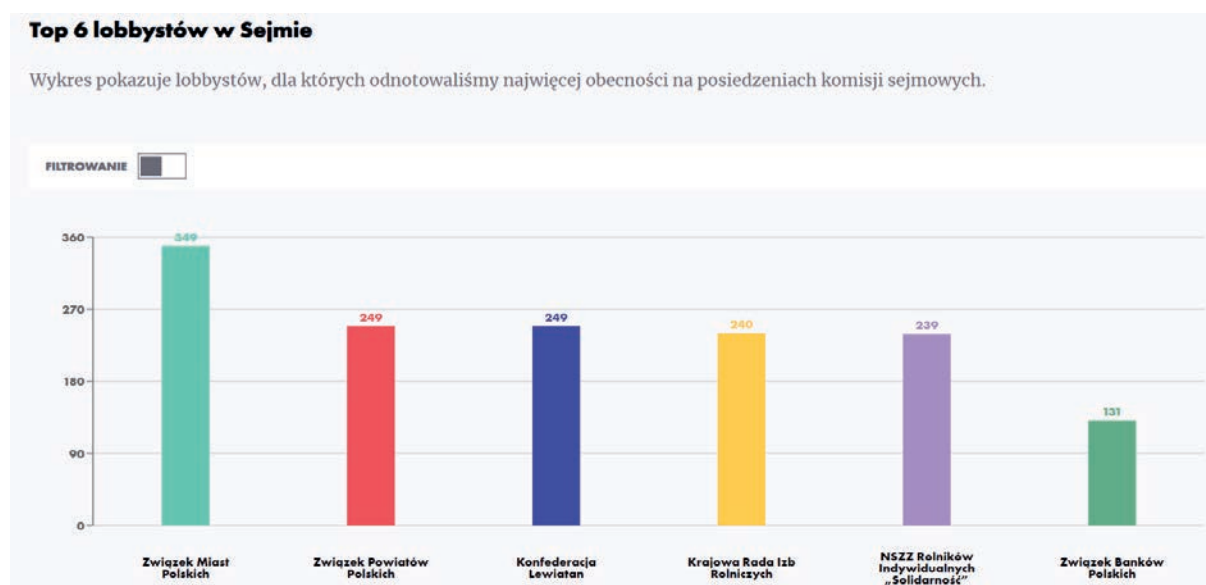
Zarząd przyjął 42 stanowiska i opinie, zaopiniował 91 projektów ustaw, 48 projektów rozporządzeń i 27 innych otrzymanych dokumentów. Komunikaty z posiedzeń, lista zaopiniowanych dokumentów oraz stanowiska i opinie są na bieżąco zamieszczane na stronie internetowej: w Aktualnościach: (<http://www.miasta.pl/aktualności>) oraz w Strefie dla miast (<http://www.miasta.pl/strefa-dla-miast>).

Posiedzenie Zarządu w Uniejowie

Przedstawiciele Zarządu – obok innych osób zgłoszonych przez ZMP – uczestniczą w pracach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz jej zespołów roboczych, Radzie Dialogu Społecznego i innych gremiach oraz spotkaniach konsultacyjnych. Ponadto bierzemy udział w posiedzeniach komisji sejmowych i senackich

Udział ten jest dostrzegany przez niezależny serwis *Jawny Lobbying*, który publikuje wykres aktywności organizacji prowadzących niezawodowy lobbying legislacyjny:

Pozycję lidera zawdzięczamy głównie aktywności pełnomocnika Zarządu ds. legislacyjnych, Marka Wójcika i specjalisty ds. legislacyjnych, Adama Ostrowskiego.

Nasz lobbying zaczyna się jednak wcześniej. Projekty trafiają na posiedzenia Zarządu, który pracuje nad nimi na podstawie uwag zgłaszanych przez miasta, zwłaszcza te reprezentowane w Zarządzie. Do niektórych projektów opinie zgłaszają komisje tematyczne Związku, a nierzadko trafiają do nas uwagi z innych organizacji samorządowych, najczęściej z Unii Metropolii Polskich. Zarząd spotyka się co miesiąc, więc nie zawsze udaje się nam sformułować formalne stanowisko na piśmie – często czas na zaopiniowanie projektu jest zbyt krótki. Zawsze jednak nasi przedstawiciele w zespołach Komisji Wspólnej Rządu i ST oraz w samej Komisji zgłaszają uwagi i propozycje. Skuteczność prac w Komisji Wspólnej jest statystycznie wysoka, jednak nie dotyczy to projektów, które mają charakter priorytetów politycznych partii rządzącej. Dotyczy to głównie kwestii finansów samorządowych oraz centralizacji różnych dziedzin życia, zwłaszcza edukacji.

Sporadycznie udaje się do pewnych uwag przekonać komisje sejmowe.

Pełna współpraca ma miejsce w Senacie, zwłaszcza w Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej, której przewodniczy nasz Prezes. Tym niemniej większość prosamorządowych poprawek lub inicjatyw senackich jest odrzucana lub niepodejmowana przez większość sejmową.

W Senacie udaje się nam również podejmować problematykę ważną dla miast i gmin, niebędącą przedmiotem bezpośrednich prac legislacyjnych, na przykład sytuację branży wodnokanalizacyjnej, wywołaną systematyczną obstrukcją *Polskich Wód* wobec wniosków taryfowych, składanych w związku z lawinowym wzrostem kosztów energii i innych czynników kosztotwórczych. Strona rządowa traktuje jednak Senat z nieskrywanym lekceważeniem, co w praktyce oznacza lekceważenie wyborców, którzy w większej liczbie poparli kandydatów stanowiących dziś większość senacką niż wynosi liczba głosów oddanych na partię mającą większość w Sejmie.

Główne problemy w roku 2022

Finanse JST – destrukcja systemu i dyskryminacja miast

Lata 2021 i 2022 były – według większości aktywnych przedstawicieli środowiska samorządowego – najtrudniejszym dla samorządu okresem od początku reform ustrojowych. Jest to efekt nie tylko **destrukcji systemu finansów** gmin, powiatów i województw, ale także wielu innych zmian **centralistycznych**, które pojawiają się niemal w każdej dziedzinie: edukacji, ochrony zdrowia, opłat i taryf w gospodarce odpadami, taryf za wodę i ścieki. Do tego dochodzi trwający już drugi rok **gwałtowny wzrost inflacji** oraz **kryzys energetyczny**, wywołany z jednej strony skutkami wojny w Ukrainie, a z drugiej perfidnym wykorzystaniem tej sytuacji przez państwowych monopolistów sektora energetycznego.

Dodatkowo był to kolejny rok postępującej **dyskryminacji mieszkańców miast** w dostępie społeczności miejskich do zasobów narodowych, w tym zwłaszcza finansowych.

Udziały w PIT a „rekompensaty”

Począwszy od lata 2019 roku trwają **niekorzystne zmiany w dochodach własnych JST**: zmiany w ustawach podatkowych, korzystne dla części podatników, spowodowały ubytki we wpływach z udziałów w podatku PIT, które nie zostały samorządom zrekompensowane. Niespodziewanie w maju 2021 r. partia rządząca ogłosiła program reform pod nazwą „**Polski Ład**”, którego wpływ na najważniejszy dochód własny JST, jakim jest udział w PIT, miał – według szacunków resortu finansów – być dwukrotnie większy niż ubytki w latach 2019-20. Jednocześnie zapowiedziano, że również te ubytki nie zostaną zrekompensowane. Naciski środowiska samorządowego, w tym nasza kampania informacyjna, przyniosły niewielką rekompensatę, w postaci jednorazowej kwoty **8 mld zł**, przekazanej na końcu roku 2021 „na poczet” ubytków w roku 2022, ale nie zwiększono udziałów JST w podatku PIT, postulowanego przez nasze organizacje. Wprowadzono też, począwszy od roku 2023, część „rozwojową” subwencji ogólnej, której kwota podstawowa wynosi 3 mld zł rocznie i ma być uzupełniana, jeśli dochody z udziałów w PIT nie wzrosną w sposób ujęty w specjalnym „mechanizmie stabilizującym”. Ta „stabilizacja” jest odniesiona do wzrostu PKB, który rośnie wolniej niż wpływy z PIT, co oznacza dalszy spadek tych dochodów w stosunku do potencjalnego stanu bez zmian prawnych. Ostatecznie rząd, który przywykł do ręcznego sterowania finansami JST, zgodnie ze swoimi priorytetami, zlikwidował subwencję rozwojową na r. 2023, szacowaną na **13,3 mld zł**. Zamiast niej rozdzielił jeszcze w r. 2022 kolejną „rekompensatę”, w kwocie **13,7 mld zł**, ponownie – mimo wywalczonej korekty – w sposób dyskryminujący miasta (poniżej tabelaryczna ilustracja tych faktów).

	suma ubytków w PIT 2019-2022	ubytek na mieszkańca	rekompensata 8 mld	rekompensata 13,7 mld	rekompensata na mieszkańca	% zrekom- pensowanego ubytku
gminy wiejskie	-5 458 424 942	-501	1 402 392 687	4 506 652 989	543	108,4%
gminy miejsko-wiejskie	-4 987 575 905	-552	1 283 750 950	2 107 104 976	375	68,1%
gminy miejskie	-3 884 993 426	-660	1 050 239 493	1 011 439 635	350	53,0%
miasta na pr. powiatu	-14 972 553 273	-1191	3 063 461 047	3 436 447 608	517	43,4%
powiaty	-3 838 209 481	-149	944 155 823	1 989 519 491	114	76,5%

Jednocześnie te „ustabilizowane” kwoty dochodów z PIT-u, podane wszystkim JST przez resort finansów na rok 2023, są jeszcze niższe niż przed rokiem, osiągając kwotowo **poziom z roku 2018**. Mają łącznie wynieść **51,7 mld zł**, podczas gdy bez kolejnych zmian w ustawie o PIT wyniosłyby (wg ostrożnie szacowanej linii trendu) **81,8 mld zł**. **W samym tylko roku 2023 ubytek w udziałach JST w PIT wyniesie 30 mld zł, a skumulowany, poczynając od 2019 roku – 65 mld zł !!**

Rządowy Program Inwestycji Strategicznych – rozdawnictwo sterowane

Drugim sposobem uznaniowego rozdawnictwa jest Rządowy Program Inwestycji Strategicznych, który rząd przedstawia także jako swoistą „rekompensatę” zmian w systemie finansów samorządów. To też nieprawda: te niemałe środki są **rozdzielane uznaniowo**, co rujnuje założenia ustawy o dochodach JST z 2003 r., zastępując mobilizację lokalnych gospodarzy do podejmowania wysiłków, by zwiększyć dochody własne klientelizmem – staraniami, by zasłużyć na dotację. Poza nadal wyraźnymi, choć w mniejszej skali niż przy RFIL, preferencjami partyjnymi, dochodzi bardzo **dotkliwa dyskryminacja mieszkańców miast**. Jej skalę obrazuje poniższa tabela (przyznane kwoty w złotych na mieszkańca).

kategoria JST	RFIL - 12,3 mld zł	RFIS "PŁ" 1 - 21,6 mld zł	RFIS "PŁ" 2 - 28,6 mld zł	RAZEM
gminy wiejskie	368	928	1 185	2481
gminy miejsko-wiejskie	278	484	690	1452
gminy miejskie	229	396	505	1130
miasta na prawach powiatu	173	205	210	588
powiaty ziemskie	88	90	158	336

W dodatku przy rozdziale wielu innych środków: subwencji oświatowej, dotacji na drogi, dotacji w ramach RFIL, a nawet przyszłej subwencji „rozwojowej” (jeśli wróci...), ostatnio zawsze są wprowadzane współczynniki „korygujące” według poziomu tzw. bogactwa, a także górne limity – **zawsze niekorzystne dla miast**. To niewątpliwie główne wyzwanie dla Związku Miast Polskich i Unii Metropolii Polskich na następne lata.

Wojna w Ukrainie

24 lutego ub.r. w ustabilizowanej od lat (nie licząc lokalnych konfliktów na Bałkanach) Europie rozpoczęła się wojna: wracająca do imperialistycznych ambicji Rosja napadła w barbarzyński sposób na Ukrainę, burząc ład europejski, zagwarantowany międzynarodowo po upadku żelaznej kurtyny, łamiąc wszelkie zasady prawne i moralne.

Polska natychmiast otworzyła się na przyjęcie wielkiej fali uchodźców wojennych – jako państwo, społeczności lokalne, a przede wszystkim mieszkańcy.

Nasz udział w tych działaniach jest opisany w dalszych częściach sprawozdania. Tutaj jednak trzeba podkreślić wyjątkowo dobrą współpracę z centralną administracją rządową w zakresie tworzenia warunków prawnych pobytu uchodźców z Ukrainy w Polsce. Bardzo szybko uchwalona specjalna ustawa, regulująca te kwestie, w pracach nad którą byliśmy w pełni zaangażowani, a strona rządowa przyjęła większość naszych uwag i propozycji. Konstruktywna współpraca trwała także przy kolejnych nowelizacjach tej ustawy.

Działania ws. projektów zmian w ustawie o systemie oświaty („lex Czarnek”)

Zarząd Związku negatywnie zaopiniował rządowy projekt ustawy jeszcze w 2021 roku. Mimo to nadano jej bieg i została uchwalona. Związek współorganizował specjalne posiedzenie 3 komisji w Senacie, podczas których przedstawił swoje stanowisko wraz z zamówioną ekspertyzą prawną. Przygotowaliśmy także dla Senatu obszerną publikację, zawierającą zbiór opinii różnych środowisk i ekspertów o tej ustawie. Senat projekt odrzucił, ale Sejm odrzucił sprzeciw Senatu. Prezes Związku wystąpił wówczas do Prezydenta RP z apelem o wnikliwie rozpatrzenie tej ustawy i z prośbą o spotkanie z samorządowcami, które miało miejsce 22 lutego 2022 r. 2 marca ub.r. Prezydent Andrzej Duda zawetował ustawę.

Związek uczestniczył w różnych formach w działaniach wyrażających sprzeciw wobec tej ustawy – są one opisane w dalszych rozdziałach sprawozdania.

Rządząca większość ponownie podjęła próbę przeforsowania tej ustawy, tym razem zgłaszając projekt poselski, tylko nieznacznie różniący się od rządowego – i to na niekorzyść. Wystąpiliśmy do Marszałek Sejmu z negatywną opinią, bazującą m.in. na istotnych argumentach zawartych w uzasadnieniu prezydenckiego weta – bez skutku. Przebieg prac parlamentarnych był podobny do poprzedniego, wobec czego Prezes Związku zaapelował do Prezydenta RP o zawetowanie ustawy, podkreślając, że uwagi Prezydenta, zawarte w uzasadnieniu pierwszego weta, zostały przez Sejm zignorowane. Prezydent Andrzej Duda 15 grudnia ub.r. ponownie zawetował ustawę.

Inflacja – w samorządach wyższa niż konsumencka

Już rok 2021 zapowiadał zmiany w gospodarce, które – wbrew propagandzie – nie są tylko efektem uwarunkowań zewnętrznych, ale w jeszcze większym stopniu zmian w polityce wewnętrznej. W styczniu 2022 roku wskaźnik inflacji, ogłaszany przez GUS, wyniósł już 9,2% (był aż o 2,1% wyższy niż w grudniu 2021). Po chwilowym spadku w lutym doszedł wpływ skutków wojny w Ukrainie, by w grudniu 2022 r. osiągnąć 16,6%. Z obliczeń GUS wynika, że inflacja roczna osiągnęła w ubiegłym roku aż 14,4%.

W tym samym okresie główne składniki kosztów funkcjonowania JST wzrosły jeszcze bardziej, zwłaszcza w gospodarce komunalnej. Niestety nie opracowano dotąd metodologii szacowania „inflacji samorządowej” – nie istnieje koszyk dóbr i usług, które tworzą koszty świadczenia lokalnych usług publicznych, jednak z danych publikowanych przez działające w sektorze komunalnym izby gospodarcze (IGWP, IGCP, KIGO, IGKM) wynika, że główne składniki kosztów ponoszonych w ich branżach wzrosły o wiele bardziej niż wskaźnik GUS.

Część cen usług komunalnych podlega kontroli regulatorów, których podejście jest silnie zróżnicowane: Urząd Regulacji Energetyki na ogół uwzględnia dynamikę wzrostu kosztów obiektywnych i zatwierdza zmieniane taryfy opłat. Diametralnie różne jest postępowanie PG „Wody Polskie”, które znajduje drobne preteksty formalne, by nie zgadzać się na zmiany taryf, wynikające z obiektywnego wzrostu kosztów, a także wywiera niedopuszczalne naciski na przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, oczekując nawet działań niezgodnych z prawem (uchwalanie a priori dopłat do cen wody i ścieków przed zatwierdzeniem taryfy).

Podczas posiedzenia senackich komisji nt. sytuacji branży wodnokanalizacyjnej dobitnie scharakteryzował to szef spółki komunalnej z Kościerzyny, która dostarcza mieszkańcom ciepło oraz wodę i odbiera ścieki, podlegając kontroli dwóch państwowych regulatorów.

Oba te podmioty „**dzieli podejście do rozumienia definicji kryterium dbałości o interes odbiorcy końcowego**”. Biorąc pod uwagę obiektywny wzrost kosztów spółka uzyskała w ciągu roku zgodę URE na 5 korekt taryfy, na podstawie uproszczonych wniosków, z uwagi na nadzwyczajne okoliczności zewnętrzne. RZGW i „Wody Polskie” odmówiły – mimo tych samych okoliczności – zgody na korektę taryfy, powołując się na art. 24j ustawy, który dopuszcza korektę tylko w sytuacji ...nadzwyczajnej (!!). Zatem inflacja, skokowy wzrost cen energii, wojna w Ukrainie i inne nie są dla „Wód Polskich” wystarczającymi przesłankami.

Skutek jest dramatyczny – branża wodnokanalizacyjna jest coraz bliższa stanu zagrożenia, za co pełną odpowiedzialność ponosi instytucja państwowa, która stroi się w piórka obrońców uciśnionych przez gminy obywateli. Niestety podejmowane przez nas próby zmiany tej sytuacji są, jak dotąd, nieskuteczne. Dominuje tępy, pseudo-populistyczny upór. Pojawiają się pierwsze jaskółki: wygrana Konina z RZGW w sądzie. Ale czy postulat zmiany podejścia na zdroworozsądkowe wymaga aż procesów sądowych?...

Kryzys energetyczny – pilna potrzeba transformacji energetycznej gospodarki komunalnej

Już pod koniec 2021 r. pojawiły się symptomy kryzysu energetycznego – oferty kierowane do tych miast, którym kończyły się umowy na dostawy energii elektrycznej, opiewały na kwoty kilkakrotnie wyższe niż dotąd. Wiosną 2022 r. zjawisko narastało, więc zwołaliśmy w Warszawie spotkanie konsultacyjne, wcześniej zbierając informacje z miast. Stało się jasne, że będzie potrzebna mobilizacja środowiska i wywarcie nacisku na rząd kontrolujący państwowych monopolistów: producentów i dystrybutorów energii elektrycznej.

Podjęte działania, opisane w dalszej części sprawozdania, przyniosły częściowy efekt: najpierw daliśmy się wmanewrować w sprzedaż „taniego” węgla mieszkańcom ogrzewającym domy tym paliwem. Potem udało się nam wywalczyć maksymalną cenę energii elektrycznej, do której jednak od początku bieżącego roku dodano 23% VAT-u, mimo wskazań UE, by ten podatek obniżać (wiele krajów tak czyni). W dodatku URE zatwierdził właśnie taryfy na energię elektryczną, w których cena maksymalna netto wynosi wprawdzie 785 zł/MWh, ale z VAT-em już 965,55 zł, a dodatkowo następuje wzrost opłaty dystrybucyjnej o ok. 45%! Monopol państwowy znalazł więc drogę do „odbicia” sobie „strat”.

W ramach innych działań osłonowych wprowadzono dopłaty dla ciepłowni do węgla (za poręczeniem gmin, które co prawda nie wchodzi we wskaźnik zadłużenia, ale i tak obciąża gminy w przypadku niewypłacalności), lecz pominięto przy tym ciepłownie na olej opałowy, do których budowy zachęcano nas kilkanaście lat temu, a także te na gaz, które były propagowane jeszcze kilka lat temu. Oferowane ostatnio przez państwowego dystrybutora ceny gazu są drastycznie wysokie, pomimo spadku cen na giełdach.

Wszystkie te okoliczności powodują, że miasta muszą pilnie zbudować i realizować **lokalne strategie energetyczne**, pozwalające na wykorzystanie własnych potencjałów energetycznych, tkwiących w odpadach stałych, ściekach, biomasie, powierzchniach przemysłowych, na których mogą powstawać farmy fotowoltaiczne, geotermii itp. Ich realizacja wymaga środków finansowych, które w coraz większych kwotach są już dostępne, działań w formule PPP, a przede wszystkim **zmian legislacyjnych**. Nad ich przygotowaniem właśnie pracujemy, korzystając z doświadczeń miast – liderów transformacji energetycznej, które od lat prowadzą wielokierunkowe działania na rzecz zapewnienia samodzielności energetycznej gospodarki miejskiej.

Najważniejsze stanowiska i inne dokumenty, wypracowane przez Zarząd oraz komisje Związku w roku 2022:

- **Apel do Prezydenta RP o wnikliwe przeanalizowanie ustawy „lex Czarnek” – pismo z dnia 7 lutego 2022**

Wokół projektu tej ustawy rozwinęła się szeroka i głośna debata publiczna, której częścią były kwestie światopoglądowe. Nie odnosząc się do nich pragnę zwrócić się do Pana – jako ostatecznego uczestnika procesu legislacyjnego – z apelem o rozważenie argumentów zawartych w załączonych opiniach i stanowiskach, które były rozpatrywane przez Senat – pisał prezes Związku do Prezydenta Dudy. Dodatkowo przekazał prezydentowi tekst jedyne opracowania merytorycznego, jakie o tym projekcie powstało w Sejmie RP. Jest to ocena skutków prawnych regulacji zawartych w projekcie, zawierająca tezę 6, która brzmi „Projektowane wzmocnienie roli kuratora oświaty ograniczy samodzielność organów prowadzących szkoły oraz dyrektorów szkół”. – Wobec wagi poruszanych kwestii, jako prezes Związku, znając także stanowiska innych organizacji samorządowych, proszę Pana Prezydenta o pilne spotkanie z naszymi przedstawicielami i ekspertami, celem ich omówienia przed podjęciem przez Pana decyzji o tej ustawie – pisał prezes ZMP.

- **Pismo do Marszałek Sejmu z 26 października, zawierające negatywną opinię Zarządu o poselskim projekcie nowelizacji ustawy o systemie oświaty („lex Czarnek 2”), przyjętą na posiedzeniu w dniu 21 października 2022**

Prezes napisał m.in.: Projekt – zgodnie z uzasadnieniem projektodawców – zmierza m.in. do wzmocnienia roli kuratorów oświaty w zakresie ingerencji w sposób realizowania przez samorządy ich zadania własnego, jakim jest prowadzenie szkół. W tym zakresie **projekt idzie jeszcze dalej niż zawetowana w dniu 2 marca br.** przez Prezydenta RP ustawa z dnia 13 stycznia 2022 r. Sprzeciw Prezydenta (w załączeniu) dotyczył m.in. właśnie tego zakresu ówczesnej nowelizacji. Dlatego, biorąc zwłaszcza pod uwagę zapisy dotyczące ingerencji kuratora w organizację sieci szkół (art. 89 Po) czy obsadę stanowisk dyrektorów szkół, Związek Miast Polskich wnioskuje o **odrzućcie projektu w całości**.

- **Wniosek do Prezydenta RP o zawetowanie ustawy „lex Czarnek 2” – pismo z dnia 5 grudnia 2022**

Nowelizacja Prawa oświatowego nie tylko nie zawiera żadnych pozytywnych zmian, lecz przeciwnie – jeszcze tą sytuację pogarsza – napisał prezes ZMP we wniosku do Prezydenta. Prezes zwrócił uwagę, że po zawetowaniu przez Prezydenta RP w marcu 2022 r. nowelizacji Prawa oświatowego, nieco zmodyfikowany projekt ponownie stał się przedmiotem prac legislacyjnych, tym razem jako projekt poselski. Ustawę uchwalono 4 listopada ub.r. 30 listopada Senat RP podjął uchwałę o odrzuceniu tej ustawy, biorąc ponownie pod uwagę między innymi opinie prawników – konstytucjonalistów, Biura Legislacyjnego Senatu, a także organizacji samorządowych i społecznych. Prezes załączył do wniosku pismo do Marszałek Sejmu z 26 października oraz Stanowisko Komisji Edukacji ZMP, które zaakceptował Zarząd. Prezes podkreślił, że Sejm zignorował uwagi prezydenta, zawarte w uzasadnieniu pierwszego weta.

- **Stanowisko Związku Miast Polskich w sprawie sytuacji w oświacie**

W opinii ZMP z 26.08 ub.r., resort edukacji całkowicie utracił kontrolę nad sytuacją polskiej oświaty, doprowadzając ją do głębokiego kryzysu. Największym, śmiertelnym grzechem MEiN wobec polskiej oświaty jest jej rosnące niedofinansowanie. W 2021 r. subwencja szkolna pokryła już tylko 60% bieżących kosztów oświaty, a jej relacja do PKB spadła po raz pierwszy poniżej 2% i wyniosła 1,98%. Zarząd poparł wniosek Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” z dnia 9 maja ub.r. o **natychmiastowe odwołanie** Przemysława Czarńka z funkcji Ministra Edukacji i Nauki oraz Dariusza Piontkowskiego z funkcji sekretarza stanu w resorcie edukacji.

- **Apel Związku Miast Polskich w sprawie realizacji przez rząd RP uzgodnionych ram nowej perspektywy finansowej UE, zawartych w decyzji wykonawczej Rady Europejskiej ws. KPO oraz w umowie partnerstwa**

Podczas posiedzenia w Krakowie Zarząd ZMP przyjął Apel w sprawie realizacji przez rząd RP uzgodnionych ram nowej perspektywy finansowej UE, zawartych w decyzji wykonawczej Rady Europejskiej ws. KPO oraz w umowie partnerstwa. Bez zapewnienia finansowania zaplanowanych w KPO i RPO przedsięwzięć, samorządy nie będą mogły rozpocząć procedur przetargowych, co stawia pod znakiem zapytania realizację planów dalszego rozwoju naszego kraju w wymiarze lokalnym i regionalnym.

- **Stanowisko ZMP w sprawie poselskiego projektu ustawy o legalności działania organów gminy zaangażowanych w organizację wyborów prezydenckich w 2020 roku (druk 2716)**

Zarząd Związku, negatywnie opiniując poselski projekt ustawy pseudoabolicyjnej w sprawie „wyborów kopertowych”, solidaryzuje się z włodarzami miast, którzy w kwietniu 2020 r. ulegli nielegalnym naciskom ze strony rządowej deklarując zapewnienie potrzebnego wsparcia prawnego.

- **Stanowisko Związku Miast Polskich w sprawie projektu ustawy o ochronie ludności oraz stanie klęski żywiołowej**

Zarząd ZMP kategorycznie odrzucił projekt ustawy o ochronie ludności, przedstawiony przez MSWiA. Stanowczo sprzeciwia się zastąpieniu obecnej ustawy o stanie klęski żywiołowej, wymienionego w Konstytucji RP jako jednego z 3 stanów nadzwyczajnych, ograniczających podstawowe prawa obywatelskie, rozdziałem w ustawie, która dotyczy sytuacji kryzysowych i obrony cywilnej. Nowe przepisy są rażąco mniej korzystne od dzisiejszych, np. w kwestii roszczeń przysługujących obywatelom.

Zarząd zakwestionował także faktyczne wprowadzenie dwóch nowych, nieprzewidzianych w Konstytucji stanów nadzwyczajnych, zakładających radykalne ograniczenie praw obywatelskich oraz samodzielności samorządów.

Prezes Związku poinformował odrębnymi pismami o zagrożeniach tworzonych przez proponowane w tym projekcie rozwiązania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Prezydenta RP.

- **Wstępna opinia Związku Miast Polskich o resortowym projekcie zmian w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym**

Zarząd Związku, po rozpatrzeniu nadesłanych przez 37 miast uwag i wniosków, stwierdził, że zmiany w ustawie, zaproponowane w resortowym projekcie nowelizacji (UD 369), idą we właściwym kierunku, częściowo realizując zgłaszane od wielu lat postulaty środowisk samorządowych, jednak w co najmniej kilku wskazanych kwestiach są niedostateczne i wymagają wzmocnienia i/lub uzupełnienia.

- **Stanowisko Związku Miast Polskich w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i innych ustaw**

W stanowisku podjętym w Hrubieszowie Zarząd wskazał, że – mimo właściwego kierunku zmian – nadal pozostają w ustawie zapisy, które wymagają pilnej zmiany, bądź to w formie uzupełnienia, bądź też nowego brzmienia przepisów. Bez nich obecna nowelizacja nie spełnia oczekiwań gmin ani nie stanie się postulowaną zmianą systemową. Z żalem przyjęto m.in. wycofanie się resortu z zawartych wcześniej w projekcie ustawy, korzystnych zmian dotyczących opłaty planistycznej.

- **Opinia Związku Miast Polskich o rządowym projekcie nowelizacji ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków**

Zarząd negatywnie zaopiniował rządowy projekt ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (UC 130), który – w zamiarze projektodawców – ma wdrożyć dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, jednak daleko wykracza poza ramy dyrektywy. Najważniejszy argument za negatywną opinią dotyczy niezgodności z art. 167 ust. 1 i 4 Konstytucji i ukonkretnieniem tych przepisów w art. 50 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych.

- **Stanowisko Związku Miast Polskich w sprawie pilnych działań w zakresie zaopatrzenia mieszkańców w wodę i odbioru ścieków na tle ogólnej sytuacji w gospodarce komunalnej**

Zarząd Związku zwrócił uwagę na dramatycznie pogarszającą się sytuację w gospodarce komunalnej, która obejmuje podstawowe usługi publiczne, świadczone przez miasta i gminy wszystkim mieszkańcom. Od ich dostarczania zależy w zasadniczym stopniu jakość życia społeczności lokalnych. W stanowisku postuluje się m.in., aby rozpatrywanie wniosków o skrócenie okresu obowiązywania dotychczasowych taryf następowało bez zbędnej zwłoki.

- **Pismo Prezesa ZMP do Premiera w sprawie taryf za wodę i ścieki**

Biorąc pod uwagę przebieg kolejnych, bezskutecznych interwencji Związku oraz innych organizacji i środowisk w sprawie sytuacji w branży wodnokanalizacyjnej, spowodowanej przez postawę państwowego regulatora, PG „Wody Polskie”, Prezes ZMP zaapelował o natychmiastowe zaprzestanie bezprawnej ingerencji w ustawowy proces weryfikacji i zatwierdzania taryf dla przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych oraz rozpowszechniania nieprawdziwych informacji o finansach JST w tym kontekście (pismo pozostało bez odpowiedzi).

- **Stanowisko ZMP i UMP wobec propozycji rekompensaty utraconych dochodów z PIT, w związku z propozycją kolejnych zmian w Polskim Ładzie (projektem ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych)**

We wspólnym stanowisku zakwestionowaliśmy wstępnie proponowany sposób rekompensaty ubytków, który nie był skonkretyzowany ani zwymiarowany. Zamiast tego postulowaliśmy adekwatny wzrost udziałów JST w dochodach z PIT oraz wprowadzenie udziałów JST w zryczałtowanej części podatku PIT.

- **Stanowisko Związku Miast Polskich i Unii Metropolii Polskich w sprawie projektu zmian w ustawie o dochodach JST (druk 2542)**

Projekt został przekazany do Sejmu bez zachowania trybu określonego w przepisach i oznacza *de facto* przejście do ręcznego sterowania finansami JST, opartego o arbitralne decyzje urzędników, którzy w żadnym stopniu nie konsultują ich z JST. Regulacja – wbrew propagandzie – nie stanowi żadnego dodatkowego wsparcia finansów JST; jest tylko przesunięciem o kilka miesięcy przekazania kwot, które byłyby należne JST wg nowego, ryczałtowego mechanizmu redystrybucji udziałów w PIT. Zakwestionowaliśmy też fakt, że przyjęty sposób podziału tych środków sprawia, że nie trafiają do tych JST, które doznały największych ubytków we wpływach z udziału JST w PIT.

- **Stanowisko Związku Miast Polskich w sprawie projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta**

Po rozpatrzeniu na posiedzeniu 8 lipca w Suwałkach datowanego na 7 lipca 2022 r. projektu rozporządzenia Zarząd Związku nie wniósł uwag do przedłożonego projektu. Zarząd dostrzega jednak potrzebę systemowych zmian w obowiązujących w tych sprawach przepisach prawa (zasadniczym kryterium powinny być uwarunkowania zrównoważonego rozwoju, a zasadnicze znaczenie w procesie konsultacji społecznych powinna mieć opinia mieszkańców obszaru, którego dotyczy projektowana zmiana granic).

- **Stanowisko Związku Miast Polskich w sprawie powoływania osoby pełniącej funkcję burmistrza/prezydenta miasta po nagłym przerwaniu kadencji organu wyłonionego w wyborach powszechnych**

Zarząd Związku oświadczył, że w sytuacji nagłego przerwania kadencji wyłonionego w wyborach powszechnych burmistrza/prezydenta miasta, spowodowanego przyczynami niezależnymi od zainteresowanej osoby i społeczności lokalnej, Prezes Rady Ministrów powinien wskazać urzędującego w danym momencie pierwszego zastępcę burmistrza/prezydenta (art. 26a ust. 3 usg) jako osobę pełniącą funkcję burmistrza do czasu wyboru nowego.

- **Sprzeciw wobec propozycji przedłużenia kadencji JST w trakcie jej trwania**

Obradujący w Hrubieszowie 23 września Zarząd Związku zaopiniował negatywnie poselski projekt ustawy o przedłużeniu kadencji organów jednostek samorządu terytorialnego do dnia 30 kwietnia 2024 r. oraz o zmianie ustawy Kodeks Wyborczy, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 1998 r. Projekt został uchwalony przez Sejm 29 września ub.r., a następnie odrzucony przez Senat RP. Sejm odrzucił sprzeciw Senatowi, w związku

z tym Prezes ZMP wystąpił do prezydenta RP z wnioskiem o zawetowanie ustawy. Po podpisaniu ustawy przez Prezydenta, Prezes ZMP wystąpił do RPO z wnioskiem o rozważenie skierowania tej ustawy do Trybunału Konstytucyjnego (dotąd bez odpowiedzi).

- **Apel ZMP w sprawie edukacji i wsparcia dzieci uchodźców wojennych z Ukrainy**

W trosce o potrzeby dzieci ukraińskich i patrząc na doświadczenie ostatnich miesięcy Zarząd ZMP zaapelował do rządu o przeznaczenie środków z budżetu państwa na wsparcie dzieci cudzoziemskich uczących się online w ramach swojego systemu edukacji oraz o finansowanie w ramach subwencji oświatowej nauki języka ojczystego w polskich placówkach edukacyjnych dla dzieci cudzoziemców.

- **Apele ZMP ws. członkostwa Ukrainy w UE, przyspieszenia prac nad systemowymi rozwiązaniami w polityce migracyjnej, wykorzystania funduszy unijnych na sfinansowanie wsparcia uchodźców z Ukrainy**

ZMP zwrócił się m.in. do przedstawicieli polskiego rządu o zaapelowanie do Rady UE o natychmiastowe zaakceptowanie wniosku Ukrainy o przyznanie statusu kandydata do członkostwa w Unii, a także do europejskich organizacji samorządowych oraz do burmistrzów i merów miast całej Europy o występowanie z podobnym apelem do swoich rządów.

- **Stanowisko Zgromadzenia Ogólnego Związku w sprawie narastających problemów rozwoju miast w kontekście zmian ich granic administracyjnych**

Wobec braku postulowanych zmian w przepisach przypominamy, że te, które obecnie obowiązują, nie uwzględniają w żadnym stopniu wymogów zintegrowanego prowadzenia polityki rozwoju, opisanego w strategicznych dokumentach rządowych (SOR, KSRR) i uwzględnionego w ostatnich zmianach ustawowych.

- **Apel Zarządu ZMP do Premiera o przeznaczenie środków uzyskanych ze sprzedaży uprawnień do emisji CO₂ na modernizację i rozwój polskiego ciepłownictwa systemowego.**

Przytaczając się do wniosków miast polskich, w imieniu ich mieszkańców, Zarząd Związku Miast Polskich apeluje o przekazanie środków finansowych uzyskanych przez Skarb Państwa ze sprzedaży uprawnień do emisji gazów cieplarnianych do atmosfery w ramach Europejskiego Systemu Handlu Emisjami („ETS”) na rozwój sektora ciepłowniczego. Polskie ciepłownictwo należy do jednego z najbardziej rozbudowanych systemów ciepłowniczych w Europie, obsługując miliony mieszkańców zasobów, komunalnych, spółdzielczych i czynszowych. W piśmie szef Związku zwrócił uwagę, że sektor ten z roku na rok pogrąża się w coraz większym kryzysie.

- **Zarząd wystąpił do prezesów UOKiK i URE o pilne podjęcie stosownych działań w zakresie oferowanych przez państwowych monopolistów cen energii elektrycznej, a także do ministra Jacka Sasina o skuteczniejszy nadzór właścicielski nad państwowymi spółkami (pisma z 29 września 2022 r.)**

W piśmie do J. Sasina Zarząd zwrócił uwagę na potrzebę objęcia zapowiedzianą ceną regulowaną energii elektrycznej również te JST, które – mając na względzie bezpieczeństwo dostaw – zawarły umowy przed jej wprowadzeniem.

Przedstawiciele Związku w komitetach monitorujących

Wykorzystując stosowne zapisy ustawowe Związek – podobnie jak w poprzednich okresach programowania – zgłosił swoich przedstawicieli do komitetów monitorujących KPO, krajowe programy, objęte umową partnerstwa z UE oraz regionalne programy operacyjne. Ich praca jest obecnie w stadium początkowym, a w przypadku KPO jeszcze się nie rozpoczęła, pomimo trwających już w jego ramach działań, finansowanych – według informacji rządu – z funduszy krajowych.

3. Komisje problemowe

W Związku działa 21 komisji problemowych, do których miasta zgłosiły ponad 650 osób. Do zakresu działania Komisji należy opiniowanie i przygotowanie stanowisk i wniosków dotyczących aktów prawnych, wymiana doświadczeń, analizowanie stanu danej dziedziny.

W 2022 roku Komisje odbyły ogółem **33 posiedzenia**, w tym **26 posiedzeń stacjonarnie** oraz **7 posiedzeń online**, w tym:

Komisja Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego (3 w: Dolsku, 20-21.06, Wrocławiu 3-4.10, Częstochowie 15-16.12);

Komisja Praw Człowieka i Równego Traktowania (5, w tym 3 stacjonarne, 2 online: 1.03. – online, 27.05. w Warszawie, 5.07. – online, 18.10. w Poznaniu, 16.12. w Krakowie),

Komisja Edukacji (1: we Wrocławiu, 25-26.10.),

Komisja Gospodarki Mieszkaniowej (2: w Sopocie 24.05. i w Chełmnie 16.09),

Komisja Finansów (4 online: 22.03., 26.04., 7.06. i 30.09.);

Komisja Polityki Społecznej (2: 10.03. – online oraz stacjonarnie w Krakowie 20-21.06),

Komisja Gospodarki Komunalnej (2: 16.02. – online i 1 stacjonarne w Jarocinie 3.11.)

Komisja Turystyki (2, w tym 1 online 26.10. i jedno stacjonarne w Krakowie 8.12., na którym wybrano nową przewodniczącą Komisji, p. Katarzynę Gądek z UM Krakowa),

Komisja Sportu (3: 11-12.04. w Katowicach i Zabrzu, 18-19.08 w Toruniu, 5-6.10 w Łodzi);

Komisja Klimatu (3, w tym 1 online: 10.06. w Krakowie, 14.10. online, 18.11. w Ostrowie Wielkopolskim);

Komisja Małych Miast (1: w Poznaniu 17.10.);

Komisja Polityki Miejskiej i Rozwoju Miast (2: 28.06. w Katowicach i 21.09 w Pleszewie, podczas konferencji „Poza metropolią – rewitalizacja małych i średnich miast”);

Komisja Partnerstwa i Dialogu (2: 2.06. online i 21-22.06. w Dąbrowie Górniczej, podczas 9. Forum Praktyków Partycypacji);

Komisja Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (1: w Koninie, 1-2.12. hybrydowo).

Ani razu nie spotkało się 7 Komisji: Administracji; Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej; Kultury; Polityki Europejskiej i Spraw Zagranicznych; Transportu; Gospodarki Nieruchomościami; Zagospodarowania Przestrzennego.

Posiedzenie Komisji Małych Miast w Poznaniu

Komisje przyjęły następujące stanowiska i wnioski:

Komisja Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego:

- przyjęła stanowisko w sprawie propozycji Ministra Finansów w sprawie nowelizacji kodeksu karnego skarbowego w zakresie rozszerzenia uprawnień straży gminnych (negatywne),
- zaproponowała zmianę legislacyjną dotyczącą zmiany ustawy Prawo o ruchu drogowym, w zakresie dostępu do CEPIK i Krajowego Punktu Kontaktowego (dostęp do danych właścicieli pojazdów zarejestrowanych w UE),
- zawnioskowała o zmianę art.15 ust.3 Prawa o ruchu drogowym,
- przyjęła stanowisko w sprawie finansowania szkoleń podstawowych dla strażników miejskich przez Powiatowe Urzędy Pracy, w którym zawnioskowała o zmianę art.25 ust.1 ustawy o strażach gminnych,
- Komisja podjęła prace nad kolejną próbą zainicjowania działań legislacyjnych w ramach zespołów roboczych przy MSWiA – dot. straży gminnych,

Posiedzenie Komisji we Wrocławiu

Komisja Praw Człowieka i Równego Traktowania:

- Apel Komisji Praw Człowieka i Równego Traktowania Związku Miast Polskich o niekorzystanie z podręcznika do HiT,
- Projekt Apelu Związku Miast Polskich w sprawie edukacji i wsparcia dzieci uchodźców wojennych z Ukrainy,
- Wniosek do Zarządu Związku w sprawie przygotowania analizy prawnej dot. ustawowego umocowania Rad Kobiet i Rad Równego Traktowania;
- Apel Komisji do Posłanek RP w sprawie nowelizacji ustawy o pracownikach samorządowych z dnia 21 listopada 2008 r. oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych, w kwestii uwzględnienia feminatywów w nazwach stanowisk.

Komisja Edukacji

- Stanowisko dotyczące aktualnych problemów, jakie dostrzegają członkowie Komisji, w tym zapowiadanych podwyżek dla nauczycieli oraz projektu ustawy o zmianie ustawy – *Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw* z dnia 20 października 2022 roku (druk nr 2710 – „lex Czarnek 2”).

Komisja Gospodarki Mieszkaniowej

- Propozycja zmiany Ustawy z dnia 26 października 1995 r. o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa (Dz.U. z 2021 r. poz. 2224, z 2022 r. poz. 807, 1561) w zakresie artykułu 30 ust. 1 pkt 2 i 2a oraz Ustawy z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych (Dz. U. z 2022 r., poz. 377) w zakresie artykułu 7a ust.1 pkt 2 tj. wysokości kryteriów dochodowych do otrzymania mieszkania z zasobu społecznej inicjatywy mieszkaniowej.
- W związku ze wzrostem zainteresowania osób średnio zarabiających wynajmem lokali mieszkalnych z zasobów społecznych inicjatyw mieszkaniowych zarekomendowała rozważenie propozycji zmiany kryteriów dochodowych do otrzymania mieszkania z zasobów ww. spółek SIM, tj. zmianę Ustawy z dnia 26 października 1995 r. o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa (Dz.U. z 2021 r. poz. 2224, z 2022 r. poz. 807, 1561) w zakresie artykułu 30 ust. 1 pkt 2 i 2a oraz Ustawy z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych (Dz. U. z 2022 r., poz. 377) w zakresie art. 7a ust. 1 pkt 2.

Komisja Finansów

- Projekt pisma w sprawie zmian w klasyfikacji budżetowej.

Komisja Polityki Społecznej

- Uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o działalności leczniczej (19.07.2022).

Komisja Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska

- Stanowisko dot. projektu ustawy o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz ustawy o odpadach dotyczącego systemu kaucyjnego;
- Sprawiedliwy ROP – postulat w sprawie reformy rozszerzonej odpowiedzialności producenta na opakowania w RP.

Komisja Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej

- Uwagi do projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zintegrowanego systemu informacji o nieruchomości.

Komisja Klimatu

- Projekt stanowiska w sprawie transformacji energetycznej, które zostało przekazane na posiedzenie zarządu ZMP.

W ubiegłym roku z inicjatywy Prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego, została powołana nowa komisja Związku – Komisja Klimatu. Prezydent Krakowa został opiekunem Komisji z ramienia Zarządu Związku. Od momentu jej powstania, chęć pracy w tej komisji zgłosili już przedstawiciele ponad 30 miast. To osoby reprezentujące miasta, które chcą podjąć wspólne wysiłki na rzecz budowania polityk miejskich przyjaznych dla klimatu.

Foto – W. Majka, Kancelaria Prezydenta Miasta Krakowa

Powołanie Komisji Klimatu, Kraków

Stanowiska, opinie i materiały wypracowane przez Komisje są prezentowane na posiedzeniach Zarządu, który – na ich podstawie – przyjmuje niektóre stanowiska (szerzej o pracach Komisji na www.miasta.pl)

3. Opinie prawne, ekspertyzy, opracowania

Ważniejsze opinie prawne / ekspertyzy dla Związku w roku 2022

- Opinia prawna z dnia 7 lutego 2022 r. w przedmiocie zagadnień problemowych dotyczących kryterium „zależności ekonomicznej” podmiotu wewnętrznego od zamawiającego,
- Opinia prawna z dnia 29 marca 2022 r. w przedmiocie wykorzystywania nieruchomości położonych poza terytorium gminy celem realizacji jej zadań własnych,
- Ekspertyza prawna z dnia 1 września 2022 r. w przedmiocie konstytucyjnych uwarunkowań kształtowania przez ustawodawcę ram władztwa podatkowego jednostek samorządu terytorialnego,
- Wzór uchwały podejmowanej na podstawie art.38 ust.1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych w zakresie dotacji przedszkolnych wraz z komentarzem oraz poradnikiem dotyczącym przeprowadzania kontroli zgodnie z projektem uchwały,
- Opracowanie „Uwzględnienie termicznego przekształcania odpadów w taksonomii”,
- Prezentacja dotycząca nowelizacji ustawy – Prawo oświatowe („lex Czarnek”) podczas posiedzenia Senatu RP w dniu 1 lutego 2022 r.,
- Raport „Stan procesu taryfikacji w sektorze wodno-kanalizacyjnym – październik 2022” (zaprezentowany w Senacie podczas debaty o sytuacji w sektorze wodnokanalizacyjnym).

Ekspertyzy i opinie prawne są dostępne dla miast członkowskich na naszej stronie internetowej w zakładce „Strefa dla miast”, **po zalogowaniu**.

4. Projekty dla miast

Stałym ważnym kierunkiem działań na rzecz wzmacniania kompetencji i wymiany doświadczeń w zarządzaniu miastami są **projekty**, na które pozyskujemy **środki z innych źródeł niż składki członkowskie**. Ich wielkość w r. 2022 pięciokrotnie przekroczyła wpływy ze składek. Źródłem finansowania są fundusze unijne lub norweskie/EOG, zarządzane poprzez poszczególne ministerstwa jako instytucje zarządzające, a Związek jest ich realizatorem lub współrealizatorem. Udział w projektach jest otwarty dla miast – nabór wynika z warunków otwartego konkursu organizowanego przez instytucje zarządzające, albo – gdy jest taka możliwość – bezpośrednio zapraszamy nasze miasta członkowskie.

Podejmując projekty, kierujemy się kilkoma generalnymi zasadami:

Projekty są **adresowane do miast i ich przedstawicieli** (burmistrzów/prezydentów, radnych i pracowników). W działaniach projektowych uczestniczyło w ostatnich latach 218 miast członkowskich ZMP (w tym część w więcej niż jednym) oraz bardzo wielu pracowników samorządowych z tych miast.

Angażujemy się wyłącznie w projekty, które tworzą **nowe rozwiązania**: np. model zintegrowanej strategii terytorialnej, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, lub tworzą **nowe narzędzia**, których nie ma na rynku, np. Monitor Rozwoju Lokalnego, systemy samooceny stanu rozwoju instytucjonalnego, System Monitorowania Usług Publicznych (SMUP), Forum Rozwoju Lokalnego, lub które **promują ważne rozwiązania** – np. włączanie młodzieży do uczestnictwa w sprawach samorządowych, szerokie wykorzystanie SMUP przez urzędy. Staramy się, aby elementem metody realizacji naszych projektów była wymiana doświadczeń, a nie tylko działania eksperckie.

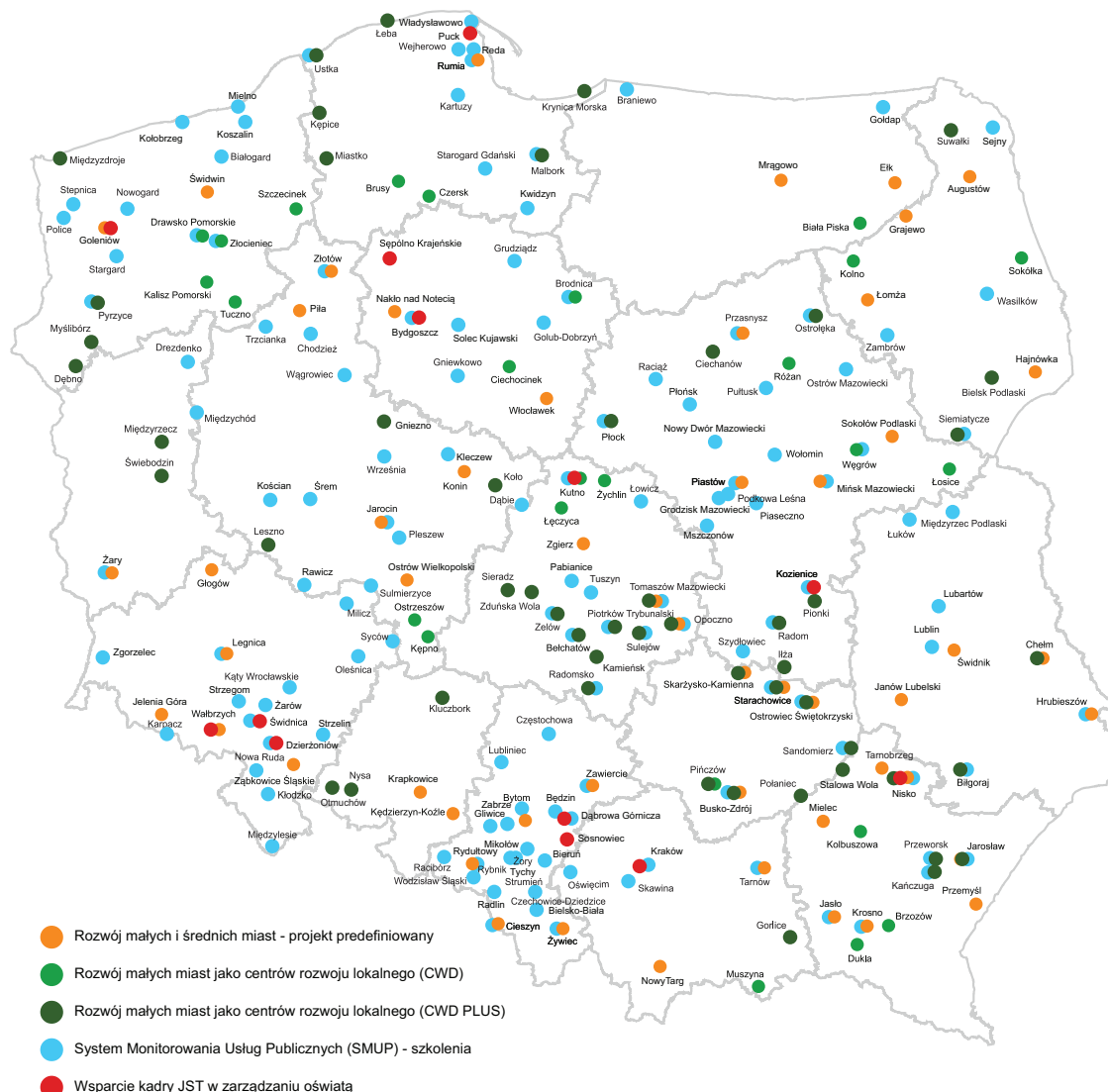
Sposób realizacji projektów umożliwia **oszczędności dla Związku**, to znaczy pozwala sfinansować i znacząco rozwinąć część działań statutowych Związku. Dzięki realizowanym projektom wspieramy podstawową działalność Związku na rzecz miast (opinie, analizy, ekspertyzy, działania medialne itp.)

Inne formy wymiany doświadczeń to przede wszystkim **posiedzenia komisji problemowych** oraz **konferencje, warsztaty, wizyty studyjne**, których Związek jest organizatorem lub współorganizatorem. W roku 2022 możliwy stał się powrót do organizowania spotkań bezpośrednich, jednak dla części z nich stosujemy formułę hybrydową, która znacząco zwiększa liczbę uczestników, a większość seminariów FRL odbywa się online.

Udzielamy też **patronatu** różnym konferencjom, zapraszając miasta członkowskie do udziału w nich (na preferencyjnych warunkach). W roku 2022 Związek objął patronatem 34 wydarzenia, w tym: Ogólnopolską Konferencję Samorządu i Oświaty EDUKACJA PRZYSZŁOŚCI w Lublinie, Kongres Zarządzania Administracją Samorządową w Płocku, Samorządowe Forum Kapitału i Finansów w Katowicach, Kongres „Perły Samorządu” w Gdyni, Krajowy Kongres Forów Skarbników w Warszawie, Program Eco-Miasto – „Gotowi na 2030?”, Konkurs „Puchar Recyklingu”, Konferencję „Miasta w Internecie” w Warszawie, Międzynarodowe Targi Ochrony Środowiska POLECO w Poznaniu, Międzynarodowy Kongres Ochrony Środowiska ENVICON

w Poznaniu, Kongres Transportu Publicznego i Inteligentnego Miasta w Warszawie, Smart City Expo Poland w Warszawie, XV Smart City Forum w Warszawie, Kampanię „Samorządy Nie Marnują”, III i IV Kongres Sport Biznes Polska w Warszawie, Ranking Serwisu Samorządowego PAP „Gmina dobra do życia”, Ranking Samorządów „Rzeczpospolitej”, Kongres Obywatelski, Forum Inteligentnego Rozwoju w Uniejowie, VII Międzynarodowe Forum Inwestycyjnym w Skarżysku-Kamiennej i różne konferencje specjalistyczne.

Stopień zaangażowania miast w realizowane przez Związek projekty, a także ważne kampanie tematyczne, obrazuje poniższa mapa:

Rozwój małych i średnich miast – projekt predefiniowany ze środków norweskich

W latach 2019-2024 Związek realizuje projekt szkoleniowo-doradczy dla miast pod nazwą „Budowanie potencjału instytucjonalnego średnich i małych miast w Polsce na rzecz wdrażania skutecznych lokalnych polityk rozwoju” – będący częścią Programu „Rozwój

Lokalny”, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG oraz budżetu państwa, którego operatorem jest Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Projekt nakierowany jest na wsparcie **poprawy sytuacji miast** uznanych za ośrodki z najtrudniejszą sytuacją społeczno-gospodarczą w kraju. W tym celu na grupie miast pilotażowych testowane jest tzw. podejście zintegrowane do planowania i wdrażania działań rozwojowych. Poprawa warunków do wzrostu jakości życia nastąpi w tych miastach **w wyniku lokalnego rozwoju społecznego i gospodarczego**, z uwzględnieniem wymiaru **partycypacji obywateli** w zarządzaniu miastami, zgodnie z **zasadami ochrony środowiska** oraz **wzmocnienie zdolności instytucjonalnej władz samorządowych** w tych miastach. 29 miast uczestniczących w projekcie uzyskało do dyspozycji środki finansowe (łącznie 102 mln euro, po ok. 3,6 mln na miasto), a także znacznie zwiększą zdolność do efektywnego programowania i skutecznego wdrażania lokalnych polityk rozwoju.

Rolą ZMP (realizującego tzw. projekt predefiniowany w Programie „Rozwój Lokalny”) było najpierw wsparcie miast przygotowujących wnioski konkursowe, a obecnie jest nią wsparcie przez doradców miast laureatów konkursu grantowego MFiPR w realizacji przyjętego planu oraz szerokie upowszechnianie metod i narzędzi zarządzania zintegrowanego wśród pozostałych miast w kraju, wypracowanie rekomendacji dla Krajowej Polityki Miejskiej i współpraca bilateralna polsko-norweska i polsko-islandzka.

W III etapie projektu bierze udział 29 miast (**spośród nich 25 to członkowie ZMP**), które zespół doradców ZMP wspiera we wdrażaniu przygotowanych projektów. Na ich realizację, jak i na dalszą implementację projektu predefiniowanego, znaczący wpływ miał wybuch wojny w Ukrainie (24.02.2022). Trwający konflikt i jego skutki utrudniły miastom skuteczne działania, m. in. z powodu galopującej inflacji, przerwania lub wydłużenia łańcuchów dostaw produktów i usług oraz gwałtownej zmiany priorytetów w miastach, szczególnie tych znajdujących się blisko granicy polsko-ukraińskiej. ZMP wspólnie z organizacjami z Państw-Donorów i MFiPR zaangażował się w skuteczną pomoc dla fali uchodźców uciekających przed wojną.

W 2022 r. miasta biorące udział w projekcie wdrażały Plany Rozwoju Lokalnego i Plany Rozwoju Instytucjonalnego, wykorzystując w tym celu m.in. przygotowaną przez ZMP wersję online narzędzia samooceny stanu rozwoju instytucjonalnego metodą OECD e-SAT, systematycznie rozwijany Monitor Rozwoju Lokalnego i szereg działań służących wymianie wiedzy i doświadczeń (w tym Sieci Wymiany Doświadczeń EMPIRIE i Forum Rozwoju Lokalnego – opisane w dalszej części).

Realizując komponent **współpracy dwustronnej** z państwami-darczyńcami, Norweski Związek Władz Lokalnych i Regionalnych (KS) do końca 2022 r. zidentyfikował miasta norweskie jako partnerów dla 16 miast polskich biorących udział w Programie „Rozwój Lokalny”, a we współpracy z Islandzkim Związkiem Miast (Samband) również 1 miasto partnerskie z Islandii. Zespół ZMP na bieżąco wspierał realizację tego ważnego komponentu w miastach. Dodatkowo, w porozumieniu z KS, Samband i MFiPR, ZMP przygotował program, dzięki któremu miasta, dla których nie było możliwe znalezienie partnera, będą mogły skorzystać z doświadczeń samorządów z Państw-Donorów. Zaakceptowany w końcu roku 2022 program obejmuje w 2023 roku tygodniowe staże w Norwegii i Islandii dla reprezentantów tych 12 miast, 4 tematyczne wizyty studyjne w Norwegii, udział w 2 sektorowych konferencjach w Norwegii oraz udział w bilateralnej konferencji w Pile poświęconej doświadczeniom w obu krajach w zakresie transformacji energetycznej i wykorzystania narzędzi IT. Zespół ZMP będzie wspierał kontakty bilateralne miast polskich, norweskich i islandzkich.

Narzędzia wspomagające zarządzanie rozwojem miast

Jednym z powodów angażowania się ZMP w projekty jest możliwość wypracowania narzędzi wspierających zarządzanie rozwojem i dostarczanie usług swoim mieszkańcom. Takie możliwości tworzy m.in. Program „Rozwój Lokalny” finansowany ze środków MF EOG. W r. 2019 powstała wersja rozwojowa Systemu Analiz Samorządowych (SAS) – w postaci stale rozbudowywanego Monitora Rozwoju Lokalnego. W roku 2021 Monitor Rozwoju Lokalnego w wyniku prac eksperckich Związku został zainstalowany pod nowym adresem <https://monitorrozwoju.pl/>. W roku 2022 trwały dalsze prace rozwojowe nad Monitorem, m.in. dodany został w systemie wewnętrzny moduł do przygotowywania i generowania raportów tematycznych. Takie raporty można obecnie przygotowywać zarówno dla jednej wybranej gminy, jak i dla całego obszaru – większej grupy gmin (partnerstwa). Dzięki temu w realizowanych projektach wykorzystywane były zestawienia danych np. nt. sytuacji społeczno-ekonomicznej, finansów, rynku pracy i przedsiębiorczości lokalnej lub inwestycji. Zawartość poszczególnych raportów wypracowywana jest przy współpracy z doradcami pracującymi w realizowanych projektach.

Główna witryna MRL <https://monitorrozwoju.pl/> stanowi przejście do dalszych czterech portali, dzięki którym miasta mogą analizować swoją sytuację społeczno-ekonomiczną, przy użyciu szeregu wskaźników oraz danych pozyskanych do budowy tych portali. Dzięki staraniom ZMP, w roku 2022 zostały pozyskane do bazy MRL dane z GUS BDL; MF – w zakresie sprawozdań finansowych JST, demografii pogłębionej w zakresie migracji; POLTAX, ZUS, KRUS.

<https://gminy.monitorrozwoju.pl>

Monitor umożliwia analizę potencjału rozwoju gmin oraz przegląd podstawowych wskaźników w oparciu o statystykę publiczną i dane Ministerstwa Finansów – poprzez porównanie zestawu wskaźników dla miasta ze średnią w grupie podobnych miast w układzie zmian na przestrzeni ostatnich 5 lat. Taki układ informacji obrazuje kluczowe procesy rozwojowe danego miasta w zestawieniu z miastami o podobnych cechach, funkcji i często konkurujących ze sobą o mieszkańców i inwestorów, a jednocześnie pozwala śledzić przebieg tych procesów we własnym mieście z roku na rok, poprzez łatwiejszą analizę własnych danych w jednym miejscu. Użytkownicy znajdą tu łącznie 150 wskaźników oraz ogólny syntetyczny wskaźnik rozwoju każdej JST.

<https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Portal analogiczny do portalu dla gmin, w którym jest możliwość przeprowadzenia ogólnej oceny sytuacji w partnerstwie samorządowym oraz zapoznanie się z wartością syntetycznego wskaźnika rozwoju obszaru funkcjonalnego w okresie pięcioletnim (portal uruchomiony w związku z realizowanym przez ZMP projektem Centrum Wsparcia Doradczego dla 38 partnerstw); obecnie w ramach kontynuacji projektu CWD lista obejmuje także nowe partnerstwa – łącznie jest ich 78. Możliwe jest założenie zestawów danych także dla innych partnerstw – obszarów funkcjonalnych – na ich wniosek.

<https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Portal umożliwiający analizowanie danych i wskaźników pogrupowanych w 12 obszarach, ważnych z punktu widzenia każdej gminy dla jej rozwoju społeczno-gospodarczego. Są to długie, dziesięcioletnie ciągi czasowe, dające możliwość przeanalizowania własnej sytuacji, oraz objęcie jej na tle grupy innych dobranych przez siebie gmin (np. sąsiadów). Portal zawiera około 650 wskaźników. Są one przydatne dla opracowywanych przez miasta diagnoz, raportów o stanie miasta/gminy, porównań benchmarkingowych, sprawozdań itp.

<https://przedsiębiorczosc.monitorrozwoju.pl/>

Portal umożliwia analizę stanu przedsiębiorczości lokalnej, atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz rynku pracy. Portal zawiera około 750 wskaźników, w tym dane o strukturze dochodów oraz podatków mieszkańców i firm z własnego terenu z bazy POLTAX, danych o zarobkach i zatrudnieniu mieszkańców na podstawie ZUS i KRUS.

Dane i wskaźniki pozyskane przez ZMP są dostępne dla wszystkich JST w kraju. Pozwoli to burmistrzom miast śledzić te szczegółowe parametry zarówno dla swojego miasta, jak i u sąsiadów z otaczających gmin wiejskich. Wszystkie portale z grupy MRL pozwalają lepiej monitorować z roku na rok sytuację w mieście, diagnozować rzeczywiste zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej w porównaniu z podobnymi miastami lub bezpośrednimi sąsiadami i w ten sposób bardziej rzetelnie planować – w szybko zmieniającej się sytuacji – w oparciu o aktualne dane. Portale są obecnie rozwijane i będą corocznie aktualizowane.

Jednym z elementów upowszechniania narzędzia, obok wykorzystania w projektach, jest prezentowanie jego możliwości podczas różnych spotkań, konferencji czy na seminariach FRL. W r. 2022 zaprezentowaliśmy MRL na następujących wydarzeniach:

- FRL: O roli informacji w zarządzaniu rozwojem – 27.01.2022,
- „Poza metropolią – rewitalizacja i jakość życia w małych i średnich miastach” – konferencja w Pleszewie i Forum Rozwoju Lokalnego; 29.09.2022,
- Local Trends – Europejskie Forum Samorządowe 17-18.10.2022; stoisko Monitora Rozwoju Lokalnego oraz wspólna prezentacja podczas jednego z paneli,
- Serock, ogólnopolskie spotkanie projektu CWD Plus, stoisko MRL, 28-30.11.2022.

Inną formą docierania do odbiorców np. urzędników w miastach uczestniczących w projektach ZMP, jest przygotowany w roku 2022 kurs (online) z zakresu ogólnej wiedzy, posługiwania się i korzystania z MRL, na platformie LMS – dostępny także dla wszystkich członków Związku. Zawiera on prezentacje, materiały video, wyjaśnienia pojęć.

Ważnym dorobkiem projektów są: metodologia opracowywania **diagnozy stanu miasta** / miejskiego obszaru funkcjonalnego na potrzeby planowania rozwoju, a także metodologia opracowywania **strategii rozwoju** miasta i/lub strategii ponadlokalnej dla miejskiego obszaru funkcjonalnego.

Ocena stanu samorządności lokalnej w Polsce

Komponent współpracy pomiędzy ZMP a Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) pt. „Lepsze zarządzanie, planowanie i dostarczanie usług w jednostkach samorządu lokalnego w Polsce”, w Programie „Rozwój Lokalny” ma na celu dostarczenie know-how oraz rekomendacji ze strony zewnętrznej organizacji międzynarodowej w zakresie efektywności prowadzenia polityki rozwoju oraz wzmacniania potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu lokalnego w Polsce. Jego realizacja zakończyła się w końcu 2021 r. Treść raportu pozostaje aktualna i jest on dostępny pod adresem:

https://www.miasta.pl/uploads/attachment/file/4725/OECD_Poland_Local_Report_PL.pdf

W roku 2022 w oparciu o analizę wniosków JST i w uzgodnieniu z OECD, ZMP przygotował oprogramowanie *online* do tworzenia kwestionariuszy ankietowych i prowadzenia samooceny rozwoju instytucjonalnego metodą OECD – „Narzędzie samooceny dla jednostek samorządu lokalnego w Polsce e-SAT: Wsparcie dla jednostek samorządu lokalnego we wdrażaniu strategii rozwoju”.

Oprogramowanie e-SAT będzie użytecznym wsparciem w przeprowadzeniu procesu samooceny rozwoju instytucjonalnego we wszystkich zainteresowanych miastach, stanowiąc jeden z elementów budowania kultury ewaluacji i monitorowania rozwoju lokalnego.

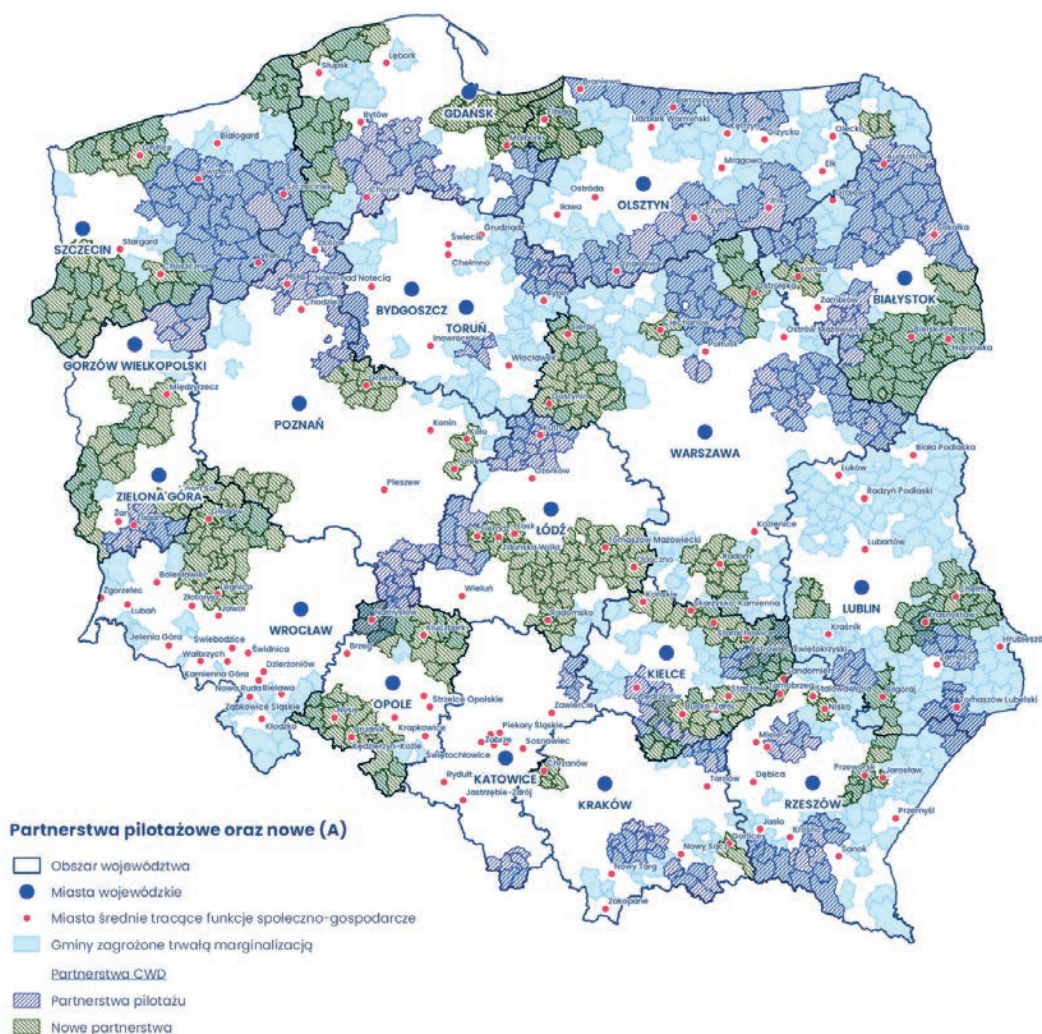
Narzędzie jest dostępne pod linkiem <https://www.samoocena.monitorrozwoju.pl/> Dane wpisane przez miasto i uzyskane wyniki samooceny pozostają wyłącznie do wiadomości upoważnionych przedstawicieli miasta.

Rozwój małych miast jako centrów rozwoju lokalnego (CWD)

ZMP wspiera małe i średnie miasta w ramach projektu strategicznego *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*. Obecnie trwa już druga edycja programu „Centrum Wsparcia Doradczego”, realizowanego we współpracy z MFIPR.

Efektem wysokiej oceny rezultatów projektu pilotażowego z 2021 r. – *Pilotażu Centrum Wsparcia Doradczego* – było rozpoczęcie w kwietniu 2022 kolejnego etapu tego projektu, będącego kontynuacją wsparcia dla 36 partnerstw z pilotażu i rozwinięciem wsparcia dla kolejnych 39 partnerstw. Istotą projektu „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” jest doradztwo dla samorządów lokalnych małych i średnich miast, jako centrów rozwoju, oraz obszarów borykających się z problemami rozwojowymi – w procesie planowania strategicznego i wspólnego zarządzania rozwojem danego terytorium. Podstawowym produktem projektu są przygotowane wraz z partnerstwami i dla partnerstw strategie terytorialne lub ponadlokalne. Operatorem projektu jest MFIPR, a realizatorem działań doradczych dla partnerstw samorządowych jest ZMP wraz z Fundacją Fundusz Współpracy.

Uczestnikami projektu CWD Plus jest obecnie 77 partnerstw samorządowych

z 16 województw (36 z edycji pilotażowej i 39 z nowego naboru), zarekomendowanych do udziału w projekcie przez samorządy wojewódzkie, w których jest 774 JST, w tym 55 miast średnich, 434 gmin wiejskich, 201 miejsko-wiejskich i 72 powiaty.

Wśród miast i gmin miejsko-wiejskich na terenach „zmarginalizowanych”, objętych projektem MFiPR, są **53 miasta członkowskie ZMP w ramach nowej edycji i 24 miasta z edycji pilotażowej (razem 87)** – które nadal otrzymują wsparcie z projektu.

Celami CWD są:

- Popularyzacja wśród małych i średnich miast oraz gmin na obszarach zmarginalizowanych idei i form współpracy międzysamorządowej, jako wartości o kluczowym znaczeniu dla przełamywania barier i wykorzystania potencjałów rozwojowych;
- Zapewnienie samorządom lokalnym (partnerstwom przez nie tworzone) kompleksowego wsparcia doradczego, dotyczącego planowania strategicznego i projektowego, tj. od wykonania pełnej diagnostyki sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, przez strategię terytorialną obszaru partnerstwa, po identyfikację projektów rozwojowych, analizę ich wielowymiarowej wykonalności oraz przygotowanie wstępnych wniosków o dofinansowanie;
- Wyposażenie partnerstw samorządowych w dokumenty niezbędne do ubiegania się o dofinansowanie przedsięwzięć z różnych źródeł, w tym unijnych 2021-2027.

Co warto wiedzieć o CWD:

Pilotaż CWD był największym projektem doradczym w Polsce dla samorządów. Projekt jest wysoko oceniany przez uczestników.

Projekt CWD Plus łączy **bezpośrednią współpracę** Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, **16 urzędów marszałkowskich** oraz **niemal 800 samorządów lokalnych**, koordynowaną przez Związek, we współpracy z Fundacją Fundusz Współpracy. Działania projektowe są obecnie kluczowym forum w kraju, gdzie w praktyce, z aktywnym udziałem w/w podmiotów, dyskutuje się o szczegółach i praktycznych ramach wdrażania środków unijnych na poziomie samorządowym, szczególnie w małych miastach i gminach wiejskich.

W obecnej edycji eksperci ZMP wdrażają w praktyce wypracowane rozwiązania systemowe, w tym m.in. koncepcję projektu zintegrowanego oraz rozszerzony wymiar przestrzenny planowania strategicznego (tzw. model struktury funkcjonalno-przestrzennej). Model jest opracowywany przy wsparciu doradców sektorowych ZMP dla **17 partnerstw**, w których pod koniec 2022 r. współpracowało **121 JST**, w tym **17 członków ZMP**.

Dzięki doradztwu ekspertów ZMP partnerstwa samorządowe zyskają przygotowane strategie ponadlokalne/terytorialne – niezbędne do ubiegania się o dofinansowanie unijne, a także przygotowane zostaną dla nich i z ich udziałem analizy wykonalności wybranego **projektu rozwojowego**, co przybliży perspektywę uzyskania finansowania zewnętrznego. Co ważne, wypracowane zostaną również trwałe formy współpracy partnerskiej.

Projekt CWD Plus jest finansowany ze środków Programu UE POPT i z budżetu państwa. Obecna edycja CWD Plus zakończy się w czerwcu 2023 r.

System Monitorowania Usług Publicznych – wdrożenie SMUP

Celem realizowanego od 5 lat projektu SMUP jest zbudowanie i udostępnienie bazy wskaźników nt. usług publicznych świadczonych przez gminy i powiaty. System jest publicznie dostępny od 1.12.2021 na serwerach GUS (<https://smup.gov.pl/>) i zawiera (wg stanu na koniec grudnia 2022 r.) 558 wskaźników, wyliczonych dla wszystkich gmin i powiatów. Źródłem danych jest statystyka publiczna i dane administracyjne.

Wykorzystując te wskaźniki w systemie monitoruje się obecnie 67 usług w 9 obszarach:

- edukacja,
- ochrona środowiska,
- gospodarowanie nieruchomościami, w tym mieszkalnictwo,
- drogownictwo i transport,
- inwestycje i budownictwo,
- geodezja i kartografia,
- kultura i rekreacja,
- lokalna polityka społeczna,
- podatki i opłaty lokalne.

Łącznie w SMUP opracowano opis 78 usług, które angażują ok. 85% środków finansowych pozostających w gestii samorządu terytorialnego. Zintegrowane, wysokiej jakości dane pozwalają wykorzystywać je jako informację zarządczą. Długofalowym celem budowy SMUP jest wspieranie osób zarządzających w JST w optymalizacji świadczenia usług publicznych z wykorzystaniem tych informacji.

Rolą Związku Miast Polskich i Związku Powiatów Polskich¹, partnerów samorządowych Głównego Urzędu Statystycznego będącego głównym beneficjentem projektu – jest merytoryczne doradztwo przy wyborze wskaźników, określaniu metod pozyskania danych i wsparcie w rozwoju zasobów portalu SMUP. Liderem projektu jest MSWiA, a finansowanie pochodzi ze środków Programu UE POWER (działanie 2.18).

Dane w SMUP pochodzą od jednostek samorządu terytorialnego i są pozyskiwane ze statystyki publicznej i danych administracyjnych. Funkcjonowanie portalu SMUP doprowadziło do swoistego *powrotu* danych do samorządów, które je dostarczyły. Prezentacja tego zasobu w sposób uporządkowany i łatwy do porównań wspiera zarządzanie lokalnymi usługami publicznymi.

¹ na wcześniejszym etapie projektu, w latach 2017-19 koncepcję SMUP współtworzył także Śląski Związek Gmin i Powiatów.

W 2022 r. działania skoncentrowane były na:

- rozpowszechnianiu, głównie poprzez szkolenia, informacji o SMUP,
- procesie wypełniania zidentyfikowanych luk informacyjnych,
- przygotowaniu merytorycznych i technicznych możliwości prezentacji w systemie kosztu całkowitego usług,
- budowaniu rozwiązań, w tym bazy dobrych praktyk, prezentujących możliwości wykorzystania analizy danych w zarządzaniu usługami lokalnymi.

ZMP wraz z ZPP uruchomił na początku marca 2022 szkolenia ułatwiające korzystanie z portalu SMUP. Były one prowadzone głównie w wersji online. Łącznie wzięli w nich udział przedstawiciele 624 JST (**128 jest członkami Związku**). Spośród tej liczby **aż 471 brało udział w szkoleniach prowadzonych przez ekspertów ZMP**. Wykorzystano dostępne kanały informacyjne ZMP (media społecznościowe, portal <https://www.miasta.pl/>, miesięcznik *Samorząd Miejski* nr 10 i 11/22) do publikowania informacji i artykułów o SMUP. Szkolenia będą trwały do końca czerwca 2023 (informacje na stronie <https://smup.gov.pl/>).

Ekspertki ZMP we współpracy z GUS uczestniczyli w przygotowaniu metodologii badania pn. *Koszt Całkowity Usług (KCU) publicznych świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego*. Koncepcja została zaakceptowana przez odpowiednie organy GUS i tym samym wyniki badania – po wdrożeniu badania jako stałego – będą prezentowane w portalu SMUP, prawdopodobnie od 2025 r. Przez cały 2022 r. eksperci ZMP współdziałali z zespołem Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy w badaniach dot. nakładów czasu pracy na usługi, który jest kluczowy dla oceny efektywności usług.

Nie we wszystkich obszarach usług GUS posiada wystarczające dane, aby można było uzyskać całościowy obraz danej usługi. Dlatego też z udziałem ekspertów ZMP przeprowadzono badania eksperymentalne dot. gospodarowania nieruchomościami, wspierania aktywności rekreacyjno-sportowej i aktywnego stylu życia mieszkańców. Oba badania miały charakter dobrowolny: wzięło w nich udział odpowiednio 84,9% i 72 % ogółu JST. Obecnie trwa eksperymentalne badanie służące pozyskaniu informacji z obszaru *kultura*.

Intensywne prace przy współdziałaniu z MF, RIO i GUS doprowadziły do przygotowania możliwości prezentacji w portalu SMUP nowego obszaru pn. *Finanse JST*. Będzie on zawierał podstawowe wskaźniki dotyczące stanu finansów JST. Publiczny dostęp do niego będzie możliwy na początku II kwartału 2023 r.

Zarządzanie oświatą

Projekt realizowany jest od 1 kwietnia 2018 r. do 31 sierpnia 2023 r., przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach Działania 2.18 POWER. ZMP uczestniczy w tym przedsięwzięciu, jako partner ORE, który ma zapewnić zgodność podejmowanych w projekcie działań z uwarunkowaniami i rzeczywistymi potrzebami praktyków samorządowych. Głównym celem obecnego etapu projektu jest **przygotowanie kadry JST oraz dyrektorów szkół i placówek w zakresie zarządzania kryzysowego oraz zarządzania edukacją w formie zdalnej**. W projekcie uczestniczy 14 gmin miejskich i miejsko-wiejskich

(z czego **12 to miasta członkowskie ZMP**), 3 gminy wiejskie i 6 powiatów, w formie spotkań w ramach Grup Wymiany Doświadczeń.

Krajowy Punkt Kontaktowy Programu URBACT

Krajowy Punkt Kontaktowy URBACT jest prowadzony przez Związek we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej. Jego zadaniem jest wspieranie miast polskich, realizujących projekty w transnarodowych sieciach programu URBACT III oraz organizowanie konferencji i spotkań dotyczących programu, jak również rozpowszechnianie wiedzy zgromadzonej w ramach działań projektowych w miastach.

Program URBACT cieszy się od lat sporym zainteresowaniem polskich miast, zwłaszcza dużych i średnich, choć proporcjonalnie największe korzyści wynoszą miasta średnie i małe, które dzięki udziałowi w projektach realizują działania na poziomie lokalnym, we współpracy z partnerami europejskimi.

Krajowy Punkt URBACT przy ZMP wspiera polskie miasta w realizacji projektów (tzw. Sieci) URBACT. W 2022 r. ich liczba wyglądała następująco:

- Sieci Transferu (koniec działalności w 2022) – druga tura: 4 sieci z udziałem 4 miast
- Sieci Mechanizmu Transferu UIA: 3 sieci z udziałem 3 miast.
- Sieć Global Goals for Cities (Światowe Cele Rozwoju Agendy 2030): 1 miasto

Ogółem: 8 miast w 8 sieciach URBACT (rok wcześniej zakończyła się działalność 10 Sieci z udziałem 11 miast lub obszarów metropolitalnych).

Krajowy Punkt Kontaktowy URBACT wspiera także działania realizowane w ramach Programu „Rozwój Lokalny”, realizowanego przez ZMP. Aktywnie wspiera projekt Sieci Wymiany Doświadczeń EMPIRIE, przekazując doświadczenia programu URBACT.

Na podobnej zasadzie wspiera swoim doświadczeniem projekt realizowany przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej „Partnerska Inicjatywa Miast”.

KPK zorganizował lub uczestniczył w wielu konferencjach i spotkaniach z zakresu polityki miejskiej. W 2022 najważniejsze tego typu wydarzenia to: Światowe Forum Miejskie w Katowicach (World Urban Forum 11), Festiwal Miejski w Paryżu (URBACT City Festival), konferencja WUF Legacy w Warszawie (online), Europejski Tydzień Regionów i Miast w Brukseli (online), Europejskie Forum Samorządowe *Local Trends* w Poznaniu, XX Samorządowe Forum Kapitału i Finansów w Katowicach, XVII Kongres Obywatelski (online)

Od początku 2023 KPK organizuje szereg spotkań informacyjnych dot. naboru do nowej edycji programu – URBACT IV, która rozpoczęła się z początkiem 2023 roku.

Mocniejsze NGOsy dla edukacji i aktywności obywatelskiej młodych

Celem projektu *Mocniejsze NGOsy dla edukacji i aktywności obywatelskiej młodych*, realizowanego przez Fundację Civis Polonus, w partnerstwie ze Związkiem od kwietnia 2021 r. jest rozbudzenie aktywności obywatelskiej młodych ludzi poprzez profesjonalne wsparcie organizacji pozarządowych działających w tym obszarze oraz zachęcanie jednostek samorządu terytorialnego do współpracy z tymi organizacjami.

Projekt, realizowany do końca 2022 roku, był adresowany do organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego liczących do 100 000 mieszkańców, z terenu 5 województw: podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego, lubelskiego, podlaskiego i kujawsko-pomorskiego.

W ramach projektu jest planowane przygotowanie poradnika dla organizacji pozarządowych na temat sprawdzonych formatów działań, które wzmacniają i uruchamiają aktywność obywatelską wśród młodzieży, a które NGO-sy mogą wdrażać we współpracy z samorządami terytorialnymi.

Miasta praw człowieka. Standard minimum praw człowieka w polskim samorządzie

Projekt realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, finansowanego z Funduszy EOG.

Stowarzyszenie Arteria w partnerstwie ze Związkiem Miast Polskich realizowało w 2022 r. projekt mający na celu wsparcie samorządów w pracach nad budową i wdrażaniem polityk i strategii równościowych, uwzględniających godność człowieka jako źródło wszelkich indywidualnych praw i wolności. W ramach projektu, w ścisłej współpracy z przedstawicielkami i przedstawicielami samorządów, społeczności lokalnych, ruchów miejskich i organizacji pozarządowych, lokalnych biznesów i instytucji edukacyjnych, wspólnie pracowano nad praktycznymi narzędziami i platformą do wzajemnej wymiany doświadczeń samorządów, które już pracują albo dopiero planują podjąć prace w obszarze założeń, polityk i strategii włączających i równościowych.

W ramach projektu powstała publikacja „Miasta praw człowieka – jak dobrze przygotować się do realizacji standardów praw człowieka na poziomie samorządowym”. Zawiera ona podstawy prawne i metodologię podejścia koncepcji Miast Praw Człowieka. Odzwierciedlone są w niej przede wszystkim praca i doświadczenia polskich samorządów. Zorganizowano też 6 webinarów.

Projekt „Certificate of Advanced Studies” (CAS)

Od 1.09.2022 r. ZMP realizuje projekt badawczy, którego liderem jest Ostschweizer Fachhochschule (OST) ze Szwajcarii. Drugim partnerem jest Politechnika Wrocławska. Celem projektu jest opracowanie programu *Certificate of Advanced Studies (CAS)*, czyli cyklu 2- lub 3-dniowych warsztatów pod roboczą nazwą „zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych”, adresowanych do osób decyzyjnych w urzędach miast w Polsce oraz Szwajcarii. Aby dopasować treści merytoryczne do oczekiwań polskich JST, w okresie od września 2022 do stycznia 2023, przeprowadzono (Politechnika Wrocławska) serię wywiadów pogłębionych w miastach (Gliwice, Łódź, Poznań, Sopot, Gdańsk, Rzeszów, Lublin, Wrocław oraz Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia). Zaplanowany czas trwania projektu: 01.09.2022 – 31.08.2024. W Polsce projekt ma charakter pilotażowy i założono jego kontynuację w innych krajach UE i EOG.

5. Współpraca zagraniczna

Wymiar europejski

Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR): Członkami CEMR z Polski są: Związek Miast Polskich i Związek Powiatów Polskich. Przedstawicielami ZMP w Komitecie Politycznym są: **Aleksandra Duliewicz**, prezydent **Gdańska**, **Tomasz Kacprzak**, radny RM Łodzi oraz **Jarosław Górczyński**, prezydent **Ostrowca Świętokrzyskiego**. Zastępcą członka jest prof. **Jacek Majchrowski**, prezydent **Krakowa**.

Komitet Polityczny zebrał się w 2022 r. dwa razy: 20-21 stycznia oraz 5-6 grudnia.

Ponadto w dniach 26-27 września przedstawicielki ZMP, Magdalena Czarzyńska-Jachim, wiceprezydentka Sopotu oraz Marta Mazurek, radna RM Poznania, brały udział w spotkaniach Komisji ds. Równości oraz debacie nt. uchodźców z Ukrainy.

Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (CLRAE): Przedstawicielami ZMP w Izbie Lokalnej CLRAE są: **Beata Klimek**, prezydent **Ostrowa Wielkopolskiego** oraz **Marcin Gołaszewski**, przewodniczący RM Łodzi. Zastępcami są: **Beata Moskał-Słaniewska**, prezydent Świdnicy i **Jerzy Kulak**, burmistrz **Gostynia**.

42. sesja – od 22 do 24 marca 2022 r., hybrydowo Strasbourg/platforma KUDO, udział Beaty Klimek, Prezydent Ostrowa Wielkopolskiego

Główne tematy sesji: sytuacja na Ukrainie; demokracja lokalna w Niemczech, Luksemburgu, Turcji i Wielkiej Brytanii; *fake newsy*, groźby i przemoc wobec burmistrzów w Europie. Członkowie Kongresu rozpatrzyli także sprawozdania z obserwacji ostatnich wyborów samorządowych w Armenii i Gruzji oraz wyborów lokalnych i regionalnych w Danii i Maroku.

43. sesja – od 25 do 27 października 2022 r., Strasbourg, udział Beaty Klimek, prezydent Ostrowa Wielkopolskiego.

Główne tematy sesji: wojna w Ukrainie; demokracja lokalna i regionalna w Belgii, Danii, Czechach i Szwecji; prawa człowieka i środowisko; kobiety i dzieci uchodźcy

Podczas tej Sesji wybrano również nowego Sekretarza Generalnego. Został nim Mathieu Mori z Francji. Mathieu Mori będzie sprawować swoją funkcję przez najbliższe 5 lat. Kontrkandydatką Francuza była Antonella Valmorbida, Włoszka, szefowa ALDA (the European Association for Local Democracy). Mandat nowego Sekretarza Generalnego Kongresu zaczął obowiązywać w styczniu 2023 roku. Mori zastąpił na tym stanowisku Andreasa Kiefera.

Dla delegacji polskiej zorganizowano również spotkanie online z kandydatami na Sekretarza Generalnego Kongresu: Antonellą Valmorbidą oraz Mathieu Morim. Odbyło się ono 10 października.

Komitet Regionów UE: Przedstawicielami ZMP w Komitecie Regionów są: **Paweł Grzybowski**, burmistrz **Rypina**, **Rafał Trzaskowski**, prezydent **Warszawy** i **Krzysztof Matyjaszczyk**, prezydent **Częstochowy**, a ich zastępcami: **Jakub Kwaśny**, przewodniczący RM **Tarnowa**, **Beata Moskal-Słaniewska**, prezydent **Świdnicy** i **Piotr Psikus**, burmistrz **Kępna**.

Przedstawiciele Komitetu Regionów spotkali się na 5 sesjach plenarnych (styczeń, kwiecień, czerwiec, październik i listopad/grudzień). W celu skoordynowania wspólnych wysiłków na rzecz ożywienia i odbudowy Ukrainy, Komitet Regionów wraz ze swymi partnerami, w tym z unijnymi i ukraińskimi stowarzyszeniami władz lokalnych i regionalnych, zainicjował **europejski sojusz miast i regionów na rzecz odbudowy Ukrainy**.

Sojusz powstał na 150. sesji plenarnej Komitetu, siedem dni po uzyskaniu przez Ukrainę statusu kraju kandydującego do UE, w odpowiedzi na apel prezydenta Wołodymyra Zełenskiego.

Komisja Europejska: Związek – we współpracy z MFIPR – pełni funkcję punktu kontaktowego programu UE Urbact III. Działania te są opisane w rozdziale dotyczącym realizowanych przez nas projektów.

Wymiar bilateralny

Działania na rzecz Ukrainy po inwazji Rosji w dniu 24.02.2022

Wsparcie bezpośrednie dla Związku Miast Ukrainy

- Przedstawiciele Związku Miast Ukrainy zaproszeni zostali przez ZMP na Światowe Forum Miejskie w Katowicach, 27-30.06.2022 r, gdzie byli współgospodarzami wspólnego stoiska ZMP i Unii Metropolii Polskich,
- Zarząd ZMP podjął decyzję o przekazaniu 15 000 € na rzecz Związku Miast Ukrainy,
- 8 listopada 2022 roku w Kijowie podpisano Deklarację o współpracy miast polskich i ukraińskich.

Lobbing krajowy i międzynarodowy

- Zarząd ZMP przyjął apel w sprawie członkostwa Ukrainy w Unii Europejskiej (maj 2022),
- Rozesłanie do polskich miast ankiety we współpracy z Komisją ONZ ds. Rozwoju Miast, Mieszkalnictwa i Gospodarki Przestrzennej dot. sytuacji po COVID-19 i fali uchodźców z Ukrainy,
- Przedstawiciele ZMP i Unii Metropolii Polskich zabrali głos na posiedzeniu Komisji ONZ ds. Rozwoju Miast, Mieszkalnictwa i Gospodarki Przestrzennej,
- Mer Lwowa uczestniczył w Zgromadzeniu Ogólnym ZMP i zwrócił się z apelem o wsparcie,
- Apel ZMP do rządu RP w sprawie edukacji i wsparcia dla dzieci uchodźców wojennych z Ukrainy.

- Apel ZMP o wykorzystanie środków unijnych na finansowanie wsparcia dla uchodźców z Ukrainy,
- Specjalna zakładka na stronie internetowej ZMP poświęcona wsparciu dla Ukrainy,
- Debata na temat Ukrainy na Sesji Plenarnej Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy z udziałem polskich delegatów.

Projekty i wydarzenia z udziałem Ukrainy i na rzecz Ukrainy

- Podstrony na www.miasta.pl dedykowane pomocy Ukrainie oraz informowaniu polskich miast o bieżących aktach prawnych itp. dotyczących organizowania pomocy dla uchodźców wojennych z Ukrainy,
- *Dobre zarządzenie* – projekt we współpracy z Fundacją Solidarności Międzynarodowej – staże dla 20 przedstawicielek ukraińskich samorządów w polskich samorządach, w tym w miastach członkowskich ZMP,
- Organizacja i sfinansowanie kosztów podróży 55 ukraińskich dzieci na obóz dla dzieci na południu Francji,
- Upowszechnianie listy ukraińskich gmin zainteresowanych nawiązaniem nowych partnerstw z polskimi samorządami – we współpracy z CEMR i Związkiem Miast Ukrainy,
- Spotkanie z burmistrzami ukraińskich miast i gmin zainteresowanych nawiązaniem współpracy z polskimi władzami lokalnymi (Kraków, 21.09.2022),
- Dwustronne spotkania z partnerami z Francji i Niemiec na temat pomocy dla Ukrainy (kwiecień i maj 2022),
- *Bridges of Trust* – projekt prowadzony przez CEMR wspierany przez program U-LEAD with Europe (Niemcy, Szwecja, Polska, Dania, Estonia i Słowenia). Z Polski uczestniczyły Wieliczka i Polanica Zdrój. Projekt będzie kontynuowany w 2023 r.,
- Fundacja HAPPY KIDS (we współpracy z burmistrzem Wieruszowa) zwróciła się do miast członkowskich ZMP o przekazanie samochodów, autobusów i busów potrzebnych do przewożenia ukraińskich osieroconych dzieci w bezpieczne miejsca,
- Generatory nadziei – Fundacja Solidarności Międzynarodowej zaoferowała wsparcie logistyczne przy dostawie generatorów dla ukraińskich władz lokalnych. ZMP upowszechnił tę informację wśród polskich JST,
- Szczyt W4UA w Rzeszowie – międzynarodowe spotkanie liderów pomocy na Ukrainie, w którym uczestniczyła przedstawicielka ZMP; budowanie sieci kontaktów i współpracy,
- Zawiązanie Grupy roboczej *Polskie miasta Ukrainie* wspólnie z Unią Metropolii Polskich.

Polsko-niemiecka Grupa Robocza

W 2022 r. odbyły się dwa posiedzenia Polsko-Niemieckiej Grupy Roboczej – 8 marca w niemieckim Teltow, gdzie tematami przewodnimi były: „Europejski system azylowy a samorządy” oraz „Zmiany klimatyczne i rola samorządów”. Kolejne spotkanie miało miejsce 17 listopada w Pile i poświęcone było kryzysowi energetycznemu i uchodźczemu w JST. Każdorazowo w posiedzeniach uczestniczyło ok. 30 osób – przedstawiciele polskich i niemieckich miast i powiatów. W posiedzeniach wzięli udział przedstawiciele miast: Gostyń, Łódź, Piła, Police, Wrocław, Jarocin.

Projekt „Schematy Dialogu Społecznego dla godnej pracy w sektorze publicznym na poziomie samorządów”

Projekt był realizowany w latach 2020-2022 przez Biuro Programów Europejskich KK NSZZ „Solidarność” w partnerstwie ze Związkiem Miast Polskich i dwiema organizacjami norweskimi: Norweskim Związkiem Pracowników Komunalnych i Powszechnych (Fagorbundet) i Norweskim Związkiem Władz Lokalnych i Regionalnych KS, a współfinansowany z grantów norweskich na lata 2014-2021 w ramach Programu „Dialog Społeczny – Godna Praca”. 10 marca ub.r. w Sali BHP w Gdańsku odbyła się konferencja podsumowująca rezultaty projektu. W opinii uczestników projekt był próbą odbudowy dialogu trójstronnego na poziomie lokalnym. W ramach projektu wypracowano model rokowań trójstronnych. W pilotażu uczestniczyły **Płock i Jaworzno**. Powstał także film „Godna praca” oraz **raport pt. „Samorząd jako pracodawca. Stan wiedzy o samorządowym rynku pracy 2022”**

6. Kongresy, konferencje, webinaria, inne wydarzenia

1. Światowe Forum Miejskie (WUF) 26-30 czerwca, Katowice

Ponad 10 tys. osób uczestniczyło w XI Światowym Forum Miejskim, cyklicznie organizowanym przez UN Habitat. Dodatkowo 6 tys. osób wzięło w nim udział zdalnie. W blisko 500 sesjach debatowało ponad 700 panelistów. Dużym zainteresowaniem cieszyły się wydarzenia, które odbywały się na naszym specjalnym stoisku miast.

Gospodarzami, a zarazem współorganizatorami 11. sesji WUF były Polska i Katowice. Po raz pierwszy wydarzenie odbyło się w Europie Środkowo-Wschodniej. Hasło polskiej sesji WUF brzmiało: „Zmieniamy nasze miasta dla lepszej przyszłości”.

Dyskusje na WUF dotyczyły przede wszystkim tego, jak miasta powinny radzić sobie z wyzwaniami związanymi z konfliktami zbrojnymi, zmianami klimatu oraz odbudową po pandemii COVID-19. Debatowali eksperci, ludzie biznesu, przedstawiciele władz centralnych i lokalnych.

Związek Miast Polskich, Unia Metropolii Polskich oraz Związek Miast Ukrainy wspólnie zorganizowały na WUF w strefie URBAN EXPO stoisko dla miast. Zaprosiliśmy na nie reprezentantów środowiska samorządowego, organizacji pozarządowych, urzędników, aktywistów miejskich, czyli wszystkich tych, którym zależy na rozwoju miast. Razem z nimi wspólnie stworzyliśmy przestrzeń, której współgospodarzem było każde polskie i ukraińskie miasto.

Stoisko było miejscem spotkań, rozmów o miastach, o nowej polityce miejskiej, sposobach na finansowanie rozwoju, rosnących wyzwaniach, z którymi miasta muszą codziennie się mierzyć. Wspólnie z Unią Metropolii Polskich Związek Miast Polskich zorganizował 21 paneli, seminariów i briefingów, z udziałem samorządowców, ekspertów i dziennikarzy.

Podczas jednego z briefingów prasowych prezydenci i burmistrzowie mówili o problemach i wyzwaniach, jakie stoją przed miastami oraz oczekiwaniach, jakie przedstawiciele miast wiążą z Krajową Polityką Miejską.

Podczas Dnia Ukraińskiego na stoisku gościliśmy merów Sławuty, Małej Wyszki, Oleszek, Orzycy, Bałty, a także zastępców merów podkijowskiej Buczy, Dnipro, Żytomierza i Łozowej. Gościem spotkania polskich burmistrzów i ukraińskich merów był również premier Jerzy Buzek.

2. Samorządowy protest „Tylko Ciemność”, 7 października, Warszawa

Okolo 2 tysięcy samorządowców z całego kraju protestowało przeciwko nieuzasadnionym, gigantycznym podwyżkom cen energii i kosztom życia. Samorządowcy przeszli spod Sejmu pod KPRM. Wyrazili sprzeciw wobec horrendalnie wysokich cen energii proponowanych gminom przez spółki Skarbu Państwa oraz zrzucania odpowiedzialności za kryzys

energetyczny na samorządy i mieszkańców. Samorządowcy solidarnie i z całą siłą powtarzali, że jeżeli podejście Premiera Morawieckiego do polityki energetycznej się nie zmieni, to mieszkańcom wspólnot lokalnych pozostanie „Tylko Ciemność!”.

Protest zorganizował Ruch Samorządowy *TAK! Dla Polski*, przy wsparciu ZMP, UMP i ZPP.

3. I Samorządowy Kongres Internetu i Mediów Społecznościowych Local-SoMe'22, 19-20 września, Tychy

Był współorganizowany przez Związek Miast Polskich oraz Instytut Badań Internetu i Mediów Społecznościowych. Wzięto w nim udział ponad 300 uczestników.

Kongres Local-SoMe'22 był poświęcony analizie, sposobom przetwarzania i efektywnego wykorzystania danych sieciowych do zarządzania miastem, komunikacji i dialogowi z mieszkańcami oraz promocji lokalnych wydarzeń i inwestycji. Podczas Kongresu były prezentowane najnowsze trendy w lokalnej komunikacji, sekrety efektywnego dotarcia do mieszkańców i najlepsze praktyki rozwiązywania sytuacji kryzysowych w social media.

Pierwszy dzień był dedykowany inspiracji, pokazaniu nowych możliwości i znajdowaniu najlepszych sposobów komunikowania się z mieszkańcami, a wszystko dotyczyło 3 obszarów tematycznych: Mieszkańcy, Wyborcy, Dialog; Content, Promocja, Przekaz; Fejk, Hejt, Love.

Kulminacyjnym wydarzeniem pierwszego dnia Kongresu była wieczorna Gala, podczas której po raz pierwszy zostały wręczone **Złote Lajki Local Some**. Jury nagrodiło profile miast, prezydentów i burmistrzów, a także wskazało profile z najbardziej aktywną i angażującą komunikacją w Internecie i mediach społecznościowych. Wręczony został również **Złoty Lajk Samorządowy**, czyli nagroda przyznawana przez samorządy.

Drugi dzień Kongresu natomiast był poświęcony praktyce, pozyskiwaniu konkretnej wiedzy, rozmowom z ekspertami, warsztatom, poznawaniu instrumentów i narzędzi skutecznej komunikacji oraz nowym wymiarom dialogu z mieszkańcami.

4. Spotkanie przedstawicieli polskich miast z Wiczesławem Nehodą, 26 maja, Warszawa

26 maja w Warszawie odbyło się wyjątkowe spotkanie polskich miast, które mają miasta partnerskie w Ukrainie z Wiczesławem Nehodą, od 2014 roku wiceministrem rozwoju regionalnego i terytorialnego Ukrainy.

Spotkanie zorganizował Związek Miast Polskich oraz Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej dzięki gościnności Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

Wiczesław Nehoda – jak kiedyś w Polsce duet Jerzy Regulski – Michał Kulesza – jest głównym autorem i skutecznym realizatorem procesu decentralizacji. Proces ten zapoczątkowało zwycięstwo na Majdanie ukraińskich małych ojczyzn, ogłaszających swoje europejskie aspiracje. W latach 1990-98 był merem Tarnopola, działał też aktywnie w Związku Miast Ukrainy.

Podczas spotkania polscy samorządowcy, m.in. prezydent Świdnicy, Beata Słaniewska-Moskal i przewodniczący Rady Miasta Rzeszowa, Andrzej Dec, mówili o skutkach wojny w Ukrainie dla ich miast, o wdzięczności dla mieszkańców za gościnność i wysiłek w opiece nad uchodźcami. Ale rozmawiano także o planach na przyszłość: o potrzebie odnowienia

relacji partnerskich między polskimi i ukraińskimi miastami już po wojnie, o przyszłych projektach gospodarczych i o samorządności lokalnej.

5. Konferencja „Samorząd terytorialny wobec wyzwań politycznych i cywilizacyjnych”, 27 maja, Łódź

Z okazji Dnia Samorządu Terytorialnego odbyła się w Łodzi konferencja pod patronatem Związku Miast Polskich i Unii Metropolii Polskich. Jej organizatorami były: Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Uniwersytet Łódzki i Urząd Miasta Łodzi.

W I części konferencji wystąpili m.in. dyrektorzy biur UMP i ZMP, którzy mówili o wyzwaniach, jakie stoją dziś przed samorządem terytorialnym, a zwłaszcza przed miastami. Andrzej Porawski krytycznie ocenił obecny system finansowania JST, zwrócił też uwagę na dyskryminację miast w uznaniowym systemie dofinansowywania samorządów.

Podczas spotkania miało miejsce wystąpienie wiceministra rozwoju regionalnego i terytorialnego Ukrainy, Wiaczesława Nehody.

Po konferencji odbyła się uroczystość wręczenia tegorocznych Nagród im. Prof. Jerzego Regulskiego. Nagrodę Honorową odebrał minister Wiaczesław Nehoda.

6. Samorządowy Okrągły Stół w sprawie uchodźców z Ukrainy, 8-9 maja, Wrocław

Ponad 120 ekspertów, samorządowców, działaczy NGO, związkowców, przedstawicieli nauki i świata biznesu przez 2 dni pracowało nad „białą księgą” rekomendacji zmian prawnych w związku z przybyciem do Polski ponad 3 milionów uchodźców.

Przy Samorządowym Okrągłym Stole we wrocławskiej Hali Stulecia rozmawiano o rozwiązaniach systemowych, które mają wesprzeć pomoc oferowaną uchodźcom z Ukrainy. Do uczestników przemówił Witalij Kliczko, mer Kijowa.

8 maja trwały rozmowy w 8 grupach (podstolikach), które zajmowały się różnymi aspektami pomocy uchodźcom dotyczącymi: integracji społecznej i działań obywatelskich, edukacji i nauki, rynku pracy i gospodarki, zdrowia i pomocy społecznej, wsparcia Ukrainy, mieszkalnictwa, finansów i legislacji, bezpieczeństwa i cyberbezpieczeństwa.

Drugiego dnia spotkania uczestnicy podzielili się tymi szczegółowymi rekomendacjami. Wśród zgłoszonych rekomendacji znalazły się m.in. takie postulaty jak: opracowanie polityki migracyjnej, budownictwo modułowe, umożliwienie adaptowania pustostanów, masowe kursy języka polskiego dla Ukraińców, stworzenie dostępnych dla JST baz danych, wsparcie dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy, stworzenie w naszym systemie oświatowym systemu wsparcia dla dzieci ukraińskich korzystających z nauki online (np. nauka języka polskiego, półkolonie) czy wzmocnienie kadry specjalistycznej pomocy społecznej i medycznej.

7. Spotkanie konsultacyjne z miastami w sprawie wzrostu cen energii, gazu, węgla i paliw, 8 czerwca, Warszawa

W Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie Związek zorganizował spotkanie konsultacyjne przedstawicieli miast członkowskich ZMP i przedsiębiorstw komunalnych (zwłaszcza ciepłowniczych), którego celem było omówienie skokowego wzrostu cen mediów

energetycznych oraz ich wpływu na budżety miast i ceny lokalnych usług komunalnych, a także przygotowanie propozycji rozwiązań tej trudnej sytuacji. Wzięło w nim udział ponad 60 samorządowców reprezentujących miasta należące do Związku oraz szefów PEC. Wcześniej ZMP przeprowadził wśród miast członkowskich ankietę na temat wzrostu cen mediów energetycznych.

8. Cykl spotkań informacyjnych online dla miast nt. dodatku węglowego

W związku z licznymi wątpliwościami i zapytaniami dotyczącymi wypłaty dodatku węglowego, z inicjatywy Związku Miast Polskich i Śląskiego Związku Gmin i Powiatów 25 sierpnia i 9 września odbyły się webinaria dla samorządowców miast i gmin z przedstawicielami Ministerstwa Klimatu i Środowiska, którzy przygotowywali przepisy ustawy o dodatku węglowym.

W pierwszym spotkaniu informacyjnym 25 sierpnia, które miało służyć wyjaśnieniu licznych wątpliwości samorządowych związanych z przyjmowaniem przez gminy wniosków o wypłatę dodatku węglowego, wzięło udział kilkaset osób. Tak duże zainteresowanie udziałem w spotkaniu pokazało, z jak wielkimi problemami i wątpliwościami dotyczącymi realizacji ustawy o dodatku węglowym borykały się miasta i gminy. Także drugie spotkanie, 9 września cieszyło się podobnym zainteresowaniem przedstawicieli miast i gmin, miejskich jednostek organizacyjnych, spółek ciepłowniczych.

9. Warsztaty informacyjne na temat ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy online

W związku z ustawą o pomocy obywatelom Ukrainy, chcąc pomóc we wdrażaniu tej regulacji, organizacje samorządowe tworzące stronę samorządową KWRiST oraz Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty (OSSKO) zorganizowały 4 otwarte warsztaty informacyjne online dla miast, powiatów, gmin i województw. Ich tematami były: edukacja, finanse, piecza zastępcza, nadawanie numerów PESEL.

W spotkaniach wzięło udział i śledziło transmisję ponad 5 tys. osób.

10. Konferencja BGK dla JST, 7-8 listopada, Warszawa

Po trzech latach przerwy Bank Gospodarstwa Krajowego zaprosił przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego na XV już Ogólnopolską Konferencję, poświęconą tym razem finansom samorządowym w czasie kryzysu. Związek Miast Polskich był parterem konferencji.

Bardzo ważnym dorobkiem konferencji jest **Raport BGK o stanie finansów JST**, dostępny na stronie internetowej banku.

11. XVII Ogólnopolskie Forum Pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, 1 grudnia, online

Uczestnicy rozmawiali o kierunkach zmian we współpracy samorządu i organizacji wychodząc od debaty nad obecnym systemem współpracy. W roku 2023 będziemy obchodzić 20-lecie obowiązywania ustawy. Jest to dobry czas na ocenę obecnych rozwiązań i szukanie rekomendacji do zmian. Druga część spotkania poświęcona była uproszczeniom w systemie współpracy finansowej w oparciu o obecnie obowiązujące

przepisy. Zaprezentowano konkretne przykłady udanych wdrożeń, dzięki którym realizacja zadań JST we współpracy z organizacjami pozarządowymi jest prostsza i bardziej efektywna.

OFP zostało zainicjowane przed kilkunastu laty przez Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT – stowarzyszenie krajowych i regionalnych organizacji wspierających rozwój III sektora. Od kilku lat współorganizatorem wydarzenia jest ZMP.

12. Konferencja „Prawa człowieka jako fundament działań lokalnych” 12 października, online

Po ponad półtora roku intensywnych prac sieciujących i wymiany doświadczeń dobiegł końca projekt „Standard minimum praw człowieka w polskim samorządzie”. Miał on na celu wsparcie samorządów w pracach nad budową i wdrażaniem polityk i strategii równościowych, uwzględniających godność człowieka jako źródło wszelkich indywidualnych praw i wolności. Realizowały go wspólnie Stowarzyszenie Arteria w partnerstwie ze Związkiem Miast Polskich.

12 października odbyła się konferencja pt. „Prawa człowieka jako fundament działań lokalnych”, podczas której zostały zaprezentowane produkty wypracowane podczas realizacji projektu, z których miasta mogą skorzystać – publikacje i materiały do pobrania, mające pomóc miastom we wprowadzaniu standardów praw człowieka na poziom lokalny.

13. Local Trends Europejskie Forum Samorządowe, 17-18 października, Poznań

Local Trends – Europejskie Forum Samorządowe to nie tylko debaty z udziałem ekspertów i praktyków. To również wiele okazji na wymianę doświadczeń, poznanie nowych rozwiązań czy dobrych praktyk.

Ubiegłoroczną edycję Europejskiego Forum Samorządowego zdominowały tematy finansowe oraz związane ze środowiskiem i cyfryzacją. Dyskutowano m.in. o nowej perspektywie finansowej w kontekście samorządów, ich współpracy z rządem, budowaniu neutralności klimatycznej czy rozwoju opartym o Big Data.

Program wydarzenia wzbogacono o ścieżkę specjalistycznych warsztatów i tematycznych spotkań networkingowych organizowanych w ramach sceny dobrych praktyk, na której wspólnie z korporacjami samorządowymi, rządem oraz sektorem prywatnym zainicjowano sieć wymiany doświadczeń prezentując sprawdzone rozwiązania udoskonalające działania samorządów.

Podczas kongresu odbył się panel pt. *Współpraca rząd – samorząd – w poszukiwaniu konsensusu dla rozwoju*. Jego gospodarzem były Związek Miast Polskich i Związek Powiatów Polskich, a swoim doświadczeniem podzielił się m.in. Zygmunt Frankiewicz, senator RP i prezes ZMP. Innym ciekawym wydarzeniem była debata *Inflacja w samorządach – możliwe środki zaradcze*, w której Związek Miast Polskich reprezentował Andrzej Porawski, dyrektor Biura ZMP.

Jak sprostać wysokim kosztom energii w samorządach? W dyskusji na ten temat wzięli udział m.in. przedstawiciele naszych miast członkowskich: Beata Klimek, prezydent Ostrowa Wielkopolskiego, Roman Szełemej, prezydent Wałbrzycha oraz Tadeusz Truskolaski, prezydent Białegostoku.

Eksperci z ZMP na specjalnej sesji zaprezentowali dane z Monitora Rozwoju Lokalnego i pokazali, jak używać naszego narzędzia do zarządzania miastem. Zainteresowaniem cieszyło się stoisko ZMP, prezentujące Monitor Rozwoju Lokalnego.

Podczas kongresu przedstawiciel Ostrowa Wielkopolskiego zaprezentował Ostrowski Rynek Energetyczny i jego dążenia do samowystarczalności energetycznej miasta. Natomiast przedstawiciele Piły pokazali Zielone Wzgórza – osiedle zrównoważone energetycznie.

Po raz pierwszy na *Local Trends* działała Scena dobrych praktyk. Miasta, firmy czy instytucje prezentowały tu rozwiązania, które się sprawdziły i mogą być wykorzystane przez innych.

14. Spotkanie miast członkowskich ZMP

Ta nowa inicjatywa w zakresie budowania relacji – „Spotkania miast członkowskich ZMP” – powstała w 2021 r. Wykorzystując doświadczenia z naszej zdalnej pracy, stworzyliśmy nową przestrzeń komunikacyjną online. Dzięki niej możemy cyklicznie nie tylko przekazywać najważniejsze informacje o tym, nad czym Zarząd i Biuro ZMP obecnie pracują, ale także kontaktować się bezpośrednio z przedstawicielami wszystkich naszych miast członkowskich, którzy mogą podzielić się z nami aktualnymi problemami swoich społeczności lokalnych i ważnymi sprawami samorządowymi wymagającymi na przykład pilnej interwencji Związku.

W 2022 roku odbyło się takie spotkanie, 9 marca, pod hasłem „Solidarni z Ukrainą”. W całości poświęcone było tematyce Ukrainy i przybywających do polskich miast uchodźców.

15. Cykl webinarów „Konkretnie. O Europie.”

Organizatorem był poseł do Parlamentu Europejskiego Jan Olbrycht, przewodniczący Intergrupy URBAN w PE. Do rozmowy zaprosił ogólnopolskie korporacje samorządowe, parlamentarzystów i przedstawicieli środowisk gospodarczych. W spotkaniach online udział brali również przedstawiciele Komisji Europejskiej, Komitetu Regionów UE oraz niezależni eksperci. Tematami spotkań były m.in. nowa dyrektywa dotycząca ścieków komunalnych, fundusze europejskie dla samorządów na najbliższe lata, umowa partnerstwa i KPO, Polski Ład w kontekście zagrożeń dla samorządów, a także możliwości pomocy uchodźcom z Ukrainy z funduszy europejskich. Podczas spotkań prowadzona była otwarta dyskusja.

Webinary są cennym źródłem informacji „z pierwszej ręki” w sprawach programów i przedsięwzięć unijnych, i cieszą się dużym zainteresowaniem samorządowców.

16. XVII Mistrzostwa Polski i I Międzynarodowe Mistrzostwa Samorządowców w tenisie ziemnym, Szczecinek, 3 – 5 czerwca 2022 r.

ZMP był współorganizatorem, wspólnie ze Stowarzyszeniem Turystyczno-Sportowym „POMERANIA”, Urzędem Gminy i Urzędem Miasta w Szczecinku, mistrzostw, które od lat cieszą się niezmiennym powodzeniem w naszych miastach.

7. Informacja, relacje wewnętrzne i zewnętrzne

Związek prowadzi aktywne działania informacyjne, promuje problematykę miejską i wspiera relacje między miastami. W 2022 r. podejmowaliśmy inicjatywy medialne w trudnej walce o finanse samorządowe, wielokrotnie apelowaliśmy za pomocą kampanii informacyjnych o wycofanie się rządu z planów centralizacji i upartyjnienia polskiej szkoły, aktywnie nagłaśnialiśmy narastające problemy w związku z kryzysem na rynku energetycznym i surowcowym.

W pierwszym kwartale roku po zbrojnej agresji Rosji na Ukrainę, a następnie po uchwaleniu przez Sejm 12 marca ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, **wsparliśmy wszystkie samorządy i zorganizowaliśmy otwarte warsztaty informacyjne dla miast, gmin, powiatów i województw na temat specustawy**. Warsztaty odbyły się 15 marca (1188 uczestników), 17 marca (1485 uczestników), 21 marca (924 uczestników) i 24 marca (497 uczestników), dotyczyły m.in. edukacji (realizowane wspólnie z OSKKO), ochrony zdrowia, organizacji klas, peselu, finansów i zamówień publicznych, instytucji opiekuna zastępczego, organizacji pieczy zastępczej (realizowane wspólnie z ZPP). W 4 spotkaniach uczestniczyło łącznie **4094 osób**.

Kontynuowaliśmy spotkania online z miastami członkowskimi. W marcu odbyło się 6. spotkanie pod nazwą „Solidarni z Ukrainą” w całości poświęcone tematyce Ukrainy. Rozmawialiśmy o potrzebach i pomocy Ukrainie oraz o wyzwaniach, jakie stanęły przed miastami w tym trudnym czasie. Dodatkową wartością spotkania była prelekcja „Życie poza lękiem – Jak żyć i efektywnie działać w czasach obłędu” – wsparcie psychologiczne dla liderów, które dotyczyło kwestii lęku, stresu, strachu – czyli emocji, których doświadczaliśmy w obliczu trwającej tuż obok nas wojny. W spotkaniu uczestniczyło 171 osób.

Zorganizowaliśmy także spotkania informacyjne dla miast z cyklu **„Wy pytaacie, resort odpowiada”** z przedstawicielami Ministerstw w sprawie dodatku węglowego i ciepłownictwa. W sierpniowym spotkaniu w sprawie dodatku węglowego udział wzięło 617 osób, we wrześniu na temat ciepłownictwa – 850 osób.

W styczniu zorganizowaliśmy również **webinar dla miast na temat zasad wypłacania wynagrodzeń po wprowadzeniu regulacji Polskiego Ładu**. Z inicjatywy Związku eksperci Departamentu Podatków Dochodowych przybliżyli przedstawicielom miast zagadnienia obliczenia wynagrodzeń pracowników i wskazali, jak wyliczać płace nauczycieli i pracowników samorządowych. W spotkaniu online uczestniczyło prawie 700 osób.

Byliśmy też organizatorem **spotkania konsultacyjnego dla miast w sprawie wzrostu cen energii, gazu, węgla i paliw dla samorządowców i przedsiębiorstw komunalnych** poświęconego pokazaniu skali problemu oraz wypracowania stanowczych działań na rzecz wdrożenia przez rząd niezbędnych działań ostonowych dla społeczności lokalnych. Wcześniej ZMP przeprowadził wśród miast członkowskich ankietę na temat wzrostu cen mediów energetycznych. Z danych przekazanych przez 68 miast wynikało, że skutki podwyżek cen prądu dla budżetów miast i sektora gospodarki komunalnej wyniosą w skali całego kraju co najmniej 5 mld zł. Przedstawiciele ZMP zaproponowali pakiet rozwiązań, który miał pomóc w rozwiązaniu tych problemów.

Inicjatywy legislacyjne i medialne ZMP

Przeprowadziliśmy akcję informacyjną ukazującą potrzebę wsparcia rządowego dla działań pomocowych JST dla uchodźców z Ukrainy o nazwie **#PomagamyWymagamy**. Po napływie mieszkańców z Ukrainy polskie miasta niezwłocznie podjęły działania pomocowe. Samorządy działały nie czekając na potrzebne systemowe rozwiązania legislacyjne. Wykorzystując hasło #PomagamyWymagamy przedstawialiśmy w kanałach online konkretne przykłady działań JST na rzecz Ukrainy i kładliśmy nacisk na rządzących, by pilnie zostały wypracowane niezbędne regulacje ustawowe, a w ślad za tym konkretne centralne środki finansowe.

Wsparliśmy komunikacyjnie temat „**Pakietu ustaw ratunkowych samorządowców w Senacie**”

Samorządowa propozycja uzdrowienia finansów Polski – nazwana w UMP **Sanacją Finansów Państwa Polskiego** – była procedowana w Senacie. W obliczu kryzysu przedstawiciele Związku Miast Polskich i Unii Metropolii Polskich złożyli 21 lipca 2022 r. pakiet ustaw ratunkowych. Zawierał on konkretne, gotowe rozwiązania, których wprowadzenie zależało wyłącznie od dobrej woli rządzących.

Lex Czarnek

Związek Miast Polskich wspólnie z Unią Metropolii Polskich walczył od wielu miesięcy o to, aby tzw. lex Czarnek nie wszedł w życie, podejmując różne własne działania i aktywności, a także włączając się w akcje, takie jak np. Wolna Szkoła. Samorządowcy, organizacje społeczne, związki nauczycielskie i stowarzyszenia oświatowe, rodzicielskie i uczniowskie od kilku miesięcy apelowali, że projekt nowelizacji Prawa oświatowego zmniejsza wpływ wspólnot samorządowych – zarówno władz lokalnych, jak i rodziców – na pracę szkoły.

ZMP podjął następujące działania:

- Zachęcaliśmy do podpisywania petycji do prezydenta RP – Zamach na polską szkołę! Do akcji zbierania głosów pod petycją dołączyła Unia Metropolii Polskich, poparła ją również Wolna Szkoła. Petycja była zbierana na dwóch stronach https://www.petycjeonline.com/zamach_na_polsk_szko – **6537 podpisów**; <https://www.miasta.pl/strefa-dla-miast/petycje/1> – **890 podpisów** (stan na 24.01)
- Prowadziliśmy kampanię informacyjną pod hasłem: **Nie wpuszczaj strachu do szkoły! Szkoła, którą rządzi strach to szkoła bez szans! Przygotowaliśmy wówczas animację pod nazwą: Kurator, czy inkwizytor?** wspólnie z UMP i Wolną Szkołą. Animacja: https://www.youtube.com/watch?v=3F_e4A27dC4
- Wyprodukowaliśmy też infografiki **zamieszczone m.in. na stronie miasta.pl, Facebooku ZMP oraz UMP, które rozestaliśmy do miast członkowskich ZMP w celu upowszechnienia.**

Statystyki:

- Spośród 8 postów, które od 27 stycznia zamieściliśmy na profilu FB, dotarliśmy (bez płatnej reklamy) do 26 716 osób wywołując przy tym 578 reakcji, w tym 50 komentarzy i 131 udostępnień postów.
- Byliśmy też bardzo aktywni na naszej stronie miasta.pl i na bieżąco informowaliśmy o całym procesie legislacyjnym, uwagach i zastrzeżeniach w zakresie ustawy. Od końca 2021 roku opublikowaliśmy 16 materiałów z hasłem „Lex Czarnek”, które znaleźć można na: <https://www.miasta.pl/szukaj?utf8=%E2%9C%93&phrase=lex+czarnek>.
- Wszystkim aktywnościom na stronie i profilu FB towarzyszyły newslettery do miast członkowskich.

Dobre relacje i wsparcie miast – wysyłka danych i obliczeń

Związek prowadzi **stały monitoring zmian w finansach miast**, opierając się na udostępnianej przez resort finansów bazie danych, agregującej dane ze sprawozdań JST z wykonania budżetów. Staramy się dostarczać miastom członkowskim ZMP wiarygodnych informacji i dwukrotnie w 2022 roku przekazaliśmy miastom **wyliczone dla każdego z miast rzeczywiste ubytki w dochodach z udziału we wpływach z PIT**. Materiały mogły posłużyć samorządom w rozmowach z radnymi, jak i z lokalnymi mediami oraz innymi zainteresowanymi środowiskami. Jest to tym ważniejsze, iż wciąż płynący z resortu finansów przekaz o dobrej sytuacji finansów JST jest zdecydowanie odmienny od własnych danych każdego z miast i oceny jego prawdziwej sytuacji.

Wcześniej udostępniliśmy dane, w których zestawiliśmy ubytki w PIT z tzw. rekompensatami (z kwoty 8 mld zł rozdysponowanej w grudniu 2021 r. i z kwoty 13,7 mld zł, zapowiedzianej w końcu bieżącego roku, kosztem zlikwidowanej na rok 2023 subwencji rozwojowej, która miała zawierać rzeczywistą rekompensatę ubytków w PIT).

Inne aktywności ZMP

Zaproponowaliśmy miastom udział w webinarze, który zorganizowaliśmy wspólnie z Instytutem Badań Internetu i Mediów Społecznościowych pt. **„Co myślą mieszkańcy, jak komunikować budowę ronda w sieci?”**. Tematyka komunikacji i zaangażowania mieszkańców w życie miasta poprzez media społecznościowe wzbudziła duże zainteresowanie, zwłaszcza przedstawiciele działów promocji i współpracy z mieszkańcami. W spotkaniu online wzięło udział 109 osób.

26 maja ub.r. w Warszawie zorganizowaliśmy wyjątkowe **spotkanie miast z Władysławem Nehodą** dla samorządów, które posiadają miasta partnerskie w Ukrainie. Była to okazja, by w przeddzień święta polskiego samorządu terytorialnego porozmawiać z byłym burmistrzem Winnicy, a od 2014 roku wiceministrem rozwoju regionalnego i terytorialnego Ukrainy na temat bardzo trudnej reformy decentralizacyjnej, rozpoczętej w 2015 roku. Spotkanie zostało zorganizowane wspólnie z Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej.

Byliśmy partnerem ważnego dla edukacji obywatelskiej przedsięwzięcia „Lekcja obywatelska – **Ile kosztuje miasto/gmina ?**”, organizowanej przez Ruch Samorządowy *Tak dla Polski*. Mieszkańcy mogli wysłuchać podczas wystąpień swoich włodarzy w mediach społecznościowych, jak wyglądają podstawowe dane budżetowe, ile środków wydawanych jest na inwestycje, ile kosztuje np. utrzymanie zieleni w mieście lub ile kosztuje wybudowanie 1 kilometra nowej drogi czy zakup autobusu miejskiego.

Związek zaangażował się również w **Samorządowy Okrągły Stół**, który odbył się 9 maja 2022 r. we Wrocławiu. Wspólnie z partnerami ukraińskimi, przedstawicielami administracji centralnej, stroną społeczną i zaproszonymi ekspertami dyskutowano o potrzebie systemowego oraz

długotrwałego wsparcia. Wszyscy uczestnicy postanowili wypracować modele dobrych praktyk, a także przedstawić rządzącym propozycje koniecznych zmian w przepisach prawa, które pozwolą odpowiedzieć na aktualne wyzwania.

Związek wspomógł też medialnie i merytorycznie organizację wspólnego posiedzenia 3 komisji Senatu RP w sprawie **sytuacji w branży wodnokanalizacyjnej**.

DUŻE WYDARZENIA – organizacja i promocja

Światowe Forum Miejskie w Katowicach (WUF11)

11. edycja Światowego Forum Miejskiego była szczególna dla nas z kilku względów – odbywała się po dwuletnim okresie pandemii COVID-19 i podczas wojny w Ukrainie. I co istotne – **odbywała się w Polsce, w Katowicach.**

- Związek Miast Polskich zaprosił do współpracy Unię Metropolii Polskich oraz Związek Miast Ukrainy, by wspólnie zorganizować na WUF w strefie URBAN EXPO **stoisko dla miast**. Zaprosiliśmy na nie reprezentantów środowiska samorządowego, organizacji pozarządowych, urzędników, aktywistów miejskich, czyli wszystkich tych, którym zależy na rozwoju miast. Razem z nimi wspólnie stworzyliśmy przestrzeń, której współgospodarzem mogły być polskie i ukraińskie miasta.

Stoisko było miejscem spotkań, rozmów o miastach, o nowej polityce miejskiej, sposobach na finansowanie rozwoju, rosnących wyzwaniach, z którymi miasta muszą codziennie się mierzyć. Wspólnie z Unią Metropolii Polskich Związek Miast Polskich zorganizował **21 paneli, seminariów i briefingów z udziałem samorządowców, ekspertów i dziennikarzy.**

Na wspólnym stoisku miast podczas Dnia Ukraińskiego gościliśmy merów **Sławuty, Małej Wyszki, Oleszek, Orzycy, Bałty**, a także zastępców merów podkijowskiej **Buczy, Dnipro, Żytomierza i Łozowej.**

- Podczas Forum, w samym sercu WUF, w Muzeum Śląskim w Katowicach, odbyło się też **Zgromadzenie Ogólne Związku Miast Polskich i Rada Unii Metropolii Polskich**. Samorządowcy z miast razem z przedstawicielami rządu **rozpoczęli debatę na temat Krajowej Polityki Miejskiej** oraz sposobów jej wdrażania w codzienne funkcjonowanie miast.

Wszystkie relacje, zapisy wideo oraz galerie zdjęć ze Światowego Forum Miejskiego w Katowicach znajdują się na naszym portalu **TUTAJ**, a także na Facebooku Związku Miast Polskich.

Związek przygotował podsumowania każdego dnia WUF11 oraz wszystkich łącznie w formie VIDEO:

Dzień 1 <https://www.youtube.com/watch?v=Or66RQWsNYQ>

Dzień 2 <https://www.youtube.com/watch?v=KmtGw6CGEsE>

Dzień 3 <https://www.youtube.com/watch?v=Gvis-jZEJtA>

Dzień 4 <https://www.youtube.com/watch?v=laS2TZZe68s>

Podsumowanie https://www.youtube.com/watch?v=QB-VEuKUA_k

- W ramach podsumowania WUF11 w „Rzeczpospolitej Życie Regionów” ukazał się także artykuł Andrzeja Porawskiego pt. **Miasta świata w Katowicach**, który jest dostępny tu <https://www.miasta.pl/aktualnosci/podsumowanie-swiatowego-forum-miejskiego-w-katowicach>
- Tuż po WUF, podobnie jak IRMiR, zostaliśmy zaproszeni przez MFIPR do podcastu podsumowującego 11 sesję Światowego Forum Miejskiego i obecność ZMP na WUF11. Link do podcastu https://www.youtube.com/watch?v=v0Oea_dO3jE

WUF w Twoim mieście

W ramach inicjatywy **WUF w Twoim mieście** Związek zorganizował cykl specjalnych seminariów **w ramach Forum Rozwoju Lokalnego**, przygotowujących miasta do udziału w tym międzynarodowym wydarzeniu. Seminaria odbywały się stacjonarnie oraz online **w Katowicach, Gdyni, Zgierzu, Wałbrzychu i Dzierżoniowie**, a gościło na nich **blisko 1000 osób**. Poza samorządowcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych i przedstawicielami nauki, posłów do Parlamentu Europejskiego, ekspertów ZMP i partnerów Programu Rozwój lokalny, regularnie uczestniczyli w nich przedstawiciele MFIPR, w tym minister Małgorzata Jarosińska-Jedynak, **pełnomocnik rządu do spraw przygotowania Światowego Forum Miejskiego w Katowicach w 2022 r.**

Tematyka seminariów obejmowała finansowanie rozwoju miast w warunkach destabilizacji; zasoby miast, dialog i współzarządzanie w czasach wielu wyzwań i rzecz jasna wdrażanie światowych celów zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym.

Relacje z tych wydarzeń są zamieszczone na stronie FRL

<https://forumrozwojulokalnego.pl/>

Kongres Internetu i Mediów Społecznościowych Local-SoMe'22 (19-20.09 Tychy)

We wrześniu, tuż po Światowym Forum Miejskim, wraz z Instytutem Badań Internetu i Mediów Społecznościowych zorganizowaliśmy **I Samorządowy Kongres Internetu i Mediów Społecznościowych Local-SoMe'22**, który był pierwszym i zarazem jedynym w Polsce wydarzeniem dedykowanym skutecznej komunikacji samorządowej we wszystkich kanałach platform społecznościowych i Internetu.

Kongres Local-SoMe'22 był poświęcony analizie, sposobom przetwarzania i efektywnego wykorzystania danych sieciowych do zarządzania miastem, komunikacji i dialogu z mieszkańcami oraz promocji lokalnych wydarzeń i inwestycji. Podczas Kongresu zostały zaprezentowane najnowsze trendy w lokalnej komunikacji, sekrety efektywnego dotarcia do mieszkańców i najlepsze praktyki rozwiązywania sytuacji kryzysowych w social media.

Kulminacyjnym wydarzeniem pierwszego dnia Kongresu była **Gala**, podczas której po raz pierwszy zostały wręczone **Złote Lajki Local SoMe'22**. Nagrody powędrowały do: **Wrześni, Brzegu, Jeleniej Góry, Gdańska, Łodzi, Jawora, Wojkowic, Starachowic, Wrocławia i Warszawy**.

Local SoMe'22 w liczbach:

- 300 uczestników
- 28 panelistów z branży
- 13 samorządowców w panelach
- 9 paneli
- 8 warsztatów
- 2 key note speakerów
- 4 ścieżki tematyczne
- 1 gala
- 4 kategorie nagród
- 14 przyznanych Złotych Lajków Local-SoMe

Więcej ➡ <https://localsome.pl/>

PRODUKTY I USŁUGI DLA MIAST – wsparcie promocyjne

EMPIRIE Sieci Wymiany Doświadczeń

Związek Miast Polskich uruchomił dla miast całkowicie nową propozycję – **EMPIRIE Sieci Wymiany Doświadczeń**. To unikatowe przedsięwzięcie ZMP jest oparte na sprawdzonej metodzie sieciowania. Są to specjalne grupy zrzeszające przedstawicieli miast działające, by wymieniać się doświadczeniami, uczyć się od siebie nawzajem oraz wypracowywać nowe rozwiązania określonych problemów kluczowych z punktu widzenia rozwoju małych i średnich miast. To oferta nie tylko dla miast, które uczestniczą w Programie „Rozwój Lokalny”, ale i dla innych polskich miast.

Stworzyliśmy od podstaw całkowicie nową submarkę o nazwie EMPIRIE wspartą nowoczesnym brandingiem i strategią komunikacji.

Związek powołał **8 sieci** (7 tematycznych i 1 specjalną dla liderów):

1. **Cyfryzacja** – MIASTO CYFROWE
2. **Finanse samorządowe/ fundusze na rozwój** – ZASOBY MIAST
3. **Partycypacja/ konsultacje/ współpraca** – MIASTO OBYWATELI
4. **Polityka społeczna/ senioralna** – MIASTO DOSTĘPNE I SPRAWIEDLIWE
5. **Przedsiębiorczość lokalna/ turystyka** – MIASTO PRZEDSIĘBIORCZE
6. **Środowisko, OZE (klimat)** – MIASTO NEUTRALNE KLIMATYCZNIE/ZIELONE
7. **Zarządzanie Zasobami Ludzkimi** – ZASOBY KADROWE/LUDZKIE W MIASTACH
8. **Sieć dla liderów** (burmistrzów/prezydentów) – LEADERSHIP = PRZYWÓDZTWO, WIZJA i ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Długoterminowym i szerszym celem EMPIRII jest to, aby **polskie miasta świadomie i skutecznie wykorzystywały efekty współpracy osiągnięte w ramach Sieci Wymiany Doświadczeń i wzmacniały własny potencjał rozwojowy oraz instytucjonalny.**

Film promocyjny Empirii ➡ <https://www.youtube.com/watch?v=O5hFZtZR9sQ>

Strona Empirii ➡ <https://empirie.miasta.pl/>

W ramach SWD EMPIRIE w 2022 r. odbyło się ogółem **26 spotkań**, z czego 17 stacjonarnie, a 9 online. Spotkania odbyły się w **14 miastach**. Gospodarzami na spotkaniach stacjonarnych były takie miasta jak: **Stalowa Wola, Zabrze** (2 razy gościło członków sieci: Miasto Cyfrowe, Sieć Liderów), **Włocławek, Zgierz, Cieszyn, Zawiercie, Starachowice** (2 razy gościło członków sieci: Liderów oraz Sieć Miasto Dostępne-Sprawiedliwe), **Hrubieszów, Tarnów, Konin, Ostrowiec Świętokrzyski, Hajnówka** (2 razy gościła członków sieci: Miasto Przedsiębiorcze oraz Miasto Zielone), **Tomaszów Mazowiecki, Sokołów Podlaski**.

W ubiegłym roku, we wszystkich spotkaniach uczestniczyły **384 osoby**, które są ze sobą na co dzień w stałym kontakcie, dzięki założonym specjalnie na potrzeby projektu, **grupom na Facebooku**. Spotkania są kontynuowane w 2023 r., wkrótce zaprosimy do Empirii kolejne miasta Związku Miast Polskich.

Monitor Rozwoju Lokalnego

Promocję MRL rozpoczęliśmy już w styczniu specjalnym seminarium FRL poświęconym temu narzędziu ➡ „Rola informacji w zarządzaniu rozwojem i współpracy interesariuszy – narzędzia MRL”.

Swoje specjalnie miejsce MRL zajął podczas Światowego Forum Miejskiego w Katowicach, znalazł się bowiem w programie stoiska ZMP, UMP i ZMU w ramach panelu Monitoring Rozwoju Miast.

Celem seminarium była prezentacja dla polskich uczestników i zagranicznych gości WUF doświadczeń ZMP i KS w budowaniu narzędzi monitorowania rozwoju miast – w wymiarze społeczno-gospodarczym, środowiskowym i finansowym, z uwzględnieniem parametrów dostarczanych usług publicznych.

Pozytywną opinię na temat naszego narzędzia otrzymaliśmy wówczas z MFiPR, gdzie Maciej Aulak, Dyrektor Departamentu Programów Pomocowych MFiPR o MRL mówił tak: „Uważam, że powstało narzędzie bardzo systemowej oceny rozwoju i perspektyw rozwoju gmin i z tego względu jego rozwijanie było jak najbardziej słuszne. Planujemy jako Ministerstwo nadal wspierać Monitor (...)”.

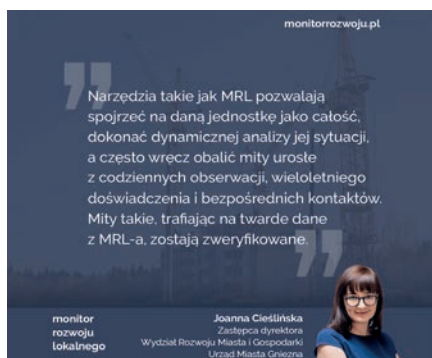
Podczas Regionalnego Forum Rewitalizacji i Rozwoju Miast w Olsztynie Związek zaprezentował dwa narzędzia zintegrowanego zarządzania rozwojem:

- lokalnym – Monitor Rozwoju Lokalnego <https://monitorrozwoju.pl/>
- instytucjonalnym – eSAT Narzędzie samooceny <https://samoocena.monitorrozwoju.pl/> (więcej o eSAT patrz niżej)

Nasi eksperci gościli też podczas konferencji *Poza Metropolię* w Pleszewie, połączonej z FRL, gdzie mówili o wskaźnikach jakości życia w Monitorze Rozwoju Lokalnego.

Promocję Monitora w miastach członkowskich oraz miastach projektu norweskiego prowadziliśmy permanentnie. Na profilu Facebook publikowaliśmy też opinie użytkowników i twórców systemu. W 2022 roku MRL doczekał się swojego unikalnego logotypu i co więcej mobilnego stoiska, które zadebiutowało podczas *Local Trends* w Poznaniu i cieszyło się ogromną popularnością wśród miast. Więcej na naszej stronie <https://www.miasta.pl/aktualnosci/obraz-twojego-miasta-mrl-na-local-trends-galeria-zdjec> Stoisko zostało zaprojektowane w taki sposób, by można je wykorzystywać wielokrotnie.

System Monitorowania Usług Publicznych

System Monitorowania Usług Publicznych (SMUP) to portal uruchomiony przez GUS, a przygotowany we współpracy z ekspertami Związku Miast Polskich i Związku Powiatów Polskich. Zawiera dane użyteczne do kompleksowej oceny usług świadczonych przez gminy i powiaty.

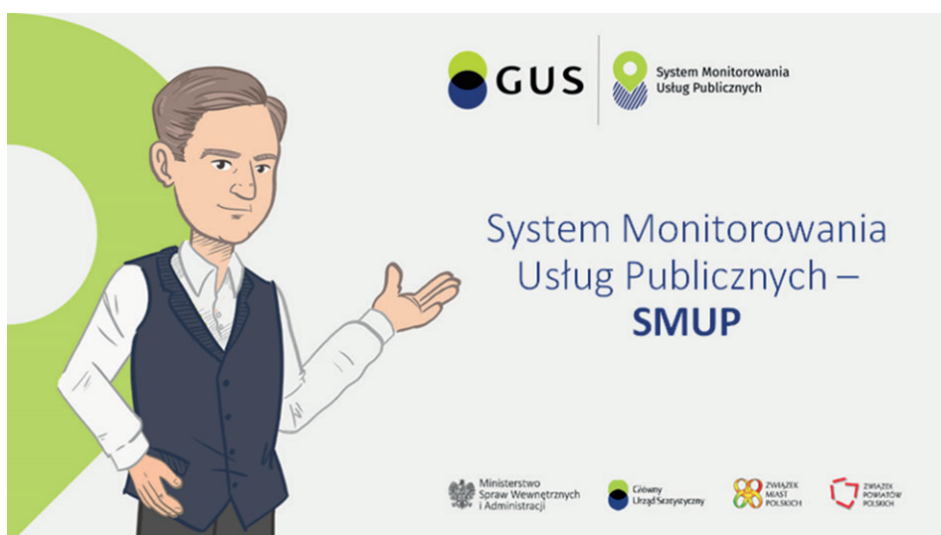
System Monitorowania Usług Publicznych rozpoczął rok 2022 materiałami video wyjaśniającymi działanie systemu i użyteczność dla samorządów, za powstanie których odpowiadał w dużej mierze zespół promocji ZMP oraz osoby pracujące w projekcie:

➡ <https://www.youtube.com/watch?v=9OdyVyxvM68>

➡ <https://www.youtube.com/watch?v=sdUMLwibtew>

Materiały zamieszczane były na stronie miasta.pl oraz na Facebooku Związku Miast Polskich, a także na stronie partnerów projektu.

Przez cały rok na łamach naszej strony miasta.pl, Miesięcznika „Samorząd Miejski” (trzykrotnie) oraz Facebooka ZMP informowaliśmy miasta o możliwości udziału w bezpłatnych szkoleniach prowadzonych przez naszych ekspertów, dzięki którym przedstawiciele JST zdobywali umiejętność obsługi systemu i wykorzystania informacji statystycznych w codziennej pracy. Publikowaliśmy też materiały na temat korzyści płynących z systemu oraz opinie samorządowców na jego temat. SMUP promowaliśmy także na konferencjach organizowanych przez ZMP.

Gdzie znaleźć wiarygodne dane?

ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

POLECA

Sprawdź w najnowszym numerze "Samorządu Miejskiego"!

Narzędzie samooceny dla JST → eSAT ←

Związek promował też Narzędzie samooceny dla jednostek samorządu terytorialnego w Polsce autorstwa OECD, dla którego powstała odrębna strona internetowa:

<https://www.samoocena.monitorrozwoju.pl/>

O narzędziu eSAT pisaliśmy na łamach strony miasta.pl oraz na Facebooku.

➡ <https://www.miasta.pl/aktualnosci/esat-wkracza-do-samorzadow-9188f5de-5d68-4571-8255-42ccf9f42714>

Forum Rozwoju Lokalnego

FRL stało się już rozpoznawalną marką Związku Miast Polskich. W 2022 roku zorganizowaliśmy 12 seminariów, w których uczestniczyło blisko **2 300 osób**. Seminaria są organizowane na platformie ClickMeeting, a transmitowane na Facebooku ZMP. Relacje z seminariów są dostępne na naszym kanale na YouTube ➡ <https://www.youtube.com/@zwiazekmiastpolskich> oraz na stronie ➡ <https://forumrozwojulokalnego.pl/>

Tematyka:

1. FRL konsultacyjny: **Projekt Krajowej Polityki Miejskiej 2030** (14.01.2022)
2. FRL konsultacyjny: **Nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (14.02.2022)
3. FRL: 26: **Rola informacji w zarządzaniu rozwojem i współpracy interesariuszy – narzędzia MRL** (27.01.2022)
4. Przygotowanie Miast do WUF11 – **Inauguracja ścieżki ZMP – Katowice** (11.02.2022)
5. Przygotowanie Miast do WUF11 – **Miasto jutra – dialog i współzarządzanie w czasach wielu wyzwań** – Gdynia (11.05.2022)
6. Przygotowanie Miast do WUF11 – **Finansowanie rozwoju miast w warunkach destabilizacji** - Zgierz (24.05.2022)

7. Przygotowanie Miast do WUF11 – **Zasoby miast** – Wałbrzych (9.06.2022)
8. Przygotowanie Miast do WUF11 – **Wdrażanie SDGs na poziomie lokalnym** – Dzierżonów (10.06.2022)
9. Sesja FRL podczas konferencji w Pleszewie „**Wskaźniki jakości życia w Monitorze Rozwoju Lokalnego**”. Pleszew (20.09.2022)
10. **Transformacja energetyczna polskich miast – nowe wyzwania i szanse** – Warszawa (27.10.2022)
11. **Samodzielność energetyczna gmin. Wodór paliwem przyszłości** (1.12.2022)
12. **Kryzys klimatyczny i energetyczny w mieście – komunikacja kryzysowa i modele reagowania**; Włocławek (13.12.2022)

Obecność ZMP w mediach w 2022 roku

Wysłaliśmy łącznie **15 informacji prasowych**, które dotyczyły m.in.: sprzeciwu wobec „Lex Czarnek”, działań osłonowych i systemowych zmian w energetyce, środków z Funduszu Odbudowy i Zwiększenia Odporności Unii Europejskiej, Światowego Forum Miejskiego (WUF) w Katowicach, I Samorządowego Kongresu Internetu i Mediów Społecznościowych Local-SoMe’22, Sieci Wymiany Doświadczeń EMPIRIE czy promocji Forów Rozwoju Lokalnego.

Zorganizowaliśmy kilkanaście konferencji prasowych i briefingów, w tym także w Senacie RP i przed posiedzeniami Zarządów ZMP. Konferencje były często transmitowane na kanale ZMP na portalu Facebook. Dotyczyły ważnych dla miast tematów i postulatów ZMP, m.in.: działań osłonowych i systemowych zmian w energetyce, zastosowania obniżonej 5% stawki podatku VAT na energię elektryczną, odkłamania przekazu o dodatkowych pieniądzach dla samorządów, senackich inicjatyw legislacyjnych dotyczących finansów JST, Lex Czarnek, a także konieczności pilnych działań dla zapewnienia mieszkańcom ciągłości dostaw wody i odbioru ścieków.

Konferencja prasowa w Warszawie, 8 czerwca 2022 r.

Konferencja prasowa w Warszawie, 24 października 2022 r.

Na podstawie zestawień Instytutu Monitoringu Mediów od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 roku hasło „Związek Miast Polskich” pojawiło się w **24 030 informacjach medialnych**. W 2021 roku ukazało się w mediach 20 644 informacji.

W 2022 roku podział 24 030 publikacji informacji o ZMP na wybrane kategorie mediów wygląda następująco: **prasa – 999, TV – 726, radio – 2287, portale – 15 321, Facebook – 2092, Twitter – 2254, wideo – 85, podcasty – 24, komentarze – 63.**

Zeszlatoroczne dane dotyczące podziału na poszczególne rodzaje mediów kształtowały się tak: prasa – 980, TV – 300, radio – 1022, portale – 15 112, Facebook – 865, Twitter – 2022, wideo – 85, podcasty – 53, komentarze – 90.

Nasza obecność na portalach, w prasie i na Twitterze utrzymuje się na tym samym wysokim poziomie. **Znacząco natomiast zwiększyła się ona w TV, radiu i na Facebooku (ponad dwukrotnie).**

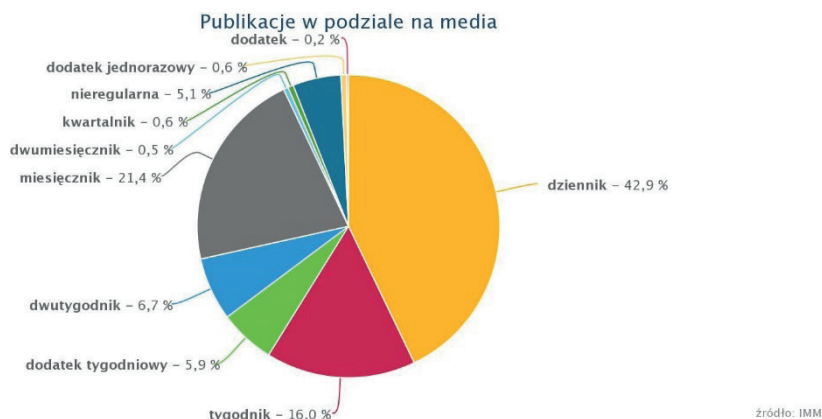
Wzrosła także wartość ekwiwalentu reklamowego obecności ZMP szczególnie w TV (z 11 627 288 zł w 2021 roku do 23 481 191 zł w 2022 r.) i w radiu (z 9 350 151 zł w 2021 r. do 14 801 500 zł w 2022 r.). **Całkowita wartość tego ekwiwalentu AVE wzrosła natomiast z 81,6 mln zł w 2021 r. do 98,2 mln zł w 2022 r.**

Zwiększyła się również od zeszłego roku wartość dotarcia: w radiu (z 87 032 250 zł do 189 892 000 zł), TV (z 47 025 008 zł do 116 251 983 zł), w prasie (z 28 157 784 zł do 66 508 811 zł) i w prasie (z 25 148 406 zł do 48 113 069 zł).

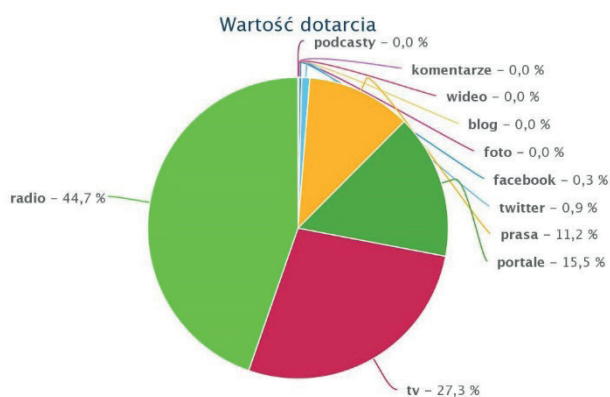
W **Serwisie Samorządowym PAP ukazało się 157 informacji**, w których przywoływano Związek Miast Polskich, a przede wszystkim publikowano stanowiska ZMP, opinie naszych ekspertów, informacje o wydarzeniach (w tym transmisje). Były one następnie często cytowane przez inne media. Na **Portalu Samorządowym opublikowano o nas aż 344 informacji**. W **Radiu TOK FM pojawiło 187 wzmianek o ZMP**. Odnotowujemy również wzrost obecność informacji o ZMP w innych rozgłośniach radiowych, np. Radio RMF – 155 czy Radio ZET – 111. Najczęściej informacje o Związku pojawiały się: w TVN24 – 234, w Dzienniku Gazecie Prawnej – 166, Polsacie – 182, w Rzeczpospolitej – 77, w Gazecie Wyborczej – 75.

Potencjalna liczba (w %) odbiorców przekazu w 2022 r. to: radio – 44,7%, TV – 27,3%, portale – 15,5%, prasa – 11,2%.

Publikacje w podziale na media:

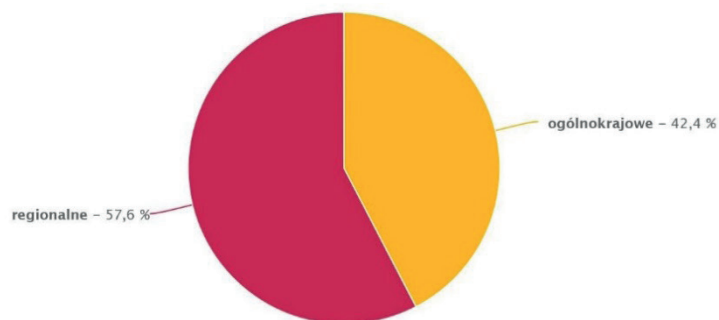
Wartość dotarcia:

Publikacje o zasięgu regionalnym w całości obecności w mediach kształtowały się następująco:

2022 r. – 57,6% – publikacje regionalne, 42,4 % – ogólnokrajowe,
 2021 r. – 64,8% – publikacje regionalne, 35,2 % – ogólnokrajowe,
 2020 r. – 57,8% – publikacje regionalne, 42,2% – ogólnokrajowe,
 2019 r. – 42,3% – publikacje regionalne, 57,7% – ogólnokrajowe.

Udział publikacji o zasięgu regionalnym w całości dyskusji w mediach

Facebook.com/ZwiazekMiastPolskich

Facebook ZMP w każdym miesiącu publikuje około **45 postów**, dodatkowo udostępnia materiały swoje i innych miast w relacjach (reelsach). Transmituje najważniejsze wydarzenia i webinaria oraz konferencje prasowe. Wspiera swoimi działaniami wszystkie inicjatywy biura ZMP i miast należących do Związku. Informuje o realizowanych projektach i narzędziach ZMP. Jest bardzo aktywny w zakresie prac legislacyjnych, inicjuje i wspiera kampanie informacyjne. Jest narzędziem szybkiego kontaktu z miastami. Buduje pozytywny wizerunek ZMP, inicjuje interakcje z miastami, a nawet z ich mieszkańcami. Przybliża sylwetki przedstawicieli i doradców ZMP, podkreślając szerokie kompetencje zespołu. Regularnie informuje o efektach prac poszczególnych Komisji ZMP i Zarządu. Reaguje na ważne wydarzenia w miastach, nie rzadko we współpracy z nimi tworzy materiały w social mediach. Selekcjonuje też i udostępnia wydarzenia, którym patronuje Związek i które mogą zainteresować miasta. Wspiera miasta członkowskie w zakresie działań komunikacyjnych, przeciwdziałania dezinformacji. Wzmacnia też zasięgi strony miasta.pl i pozostałych stron utworzonych przez Związek. Facebook jest niewątpliwie ważnym narzędziem komunikacyjnym Związku Miast Polskich, tworząc pozytywną atmosferę wokół organizacji.

- Zasięg (dotarcie) strony ZMP na Facebooku w 2022 r to **599 076**.
- **25 306 osób** na stałe obserwuje nasz profil.
- **419 776** minut to liczba wyświetlonych minut filmów, które publikowaliśmy – to **wzrost o prawie 180%** w stosunku do ubiegłego roku.
- Aktywność pod postami (reakcje, komentarze i udostępnienia) to **119 822**, odnotowaliśmy tym samym wzrost w stosunku do 2021 aż o **78%**.

Materiały video i filmy Związku Miast Polskich zamieszczane na YouTube uzyskały w 2022 roku 18 034 wyświetlenia

2022 rok na stronach internetowych

- W 2022 roku portal www.miesta.pl odwiedziło **140 tys. użytkowników**, generując 404 tys. odsłon.
- Opublikowaliśmy **1322** aktualności na stronie www.miesta.pl, w tym **651** newsów z miast członkowskich ZMP. W 2021 r. ukazało się 1092 aktualności na stronie ZMP, w tym 436 newsów z miast członkowskich.
- Przygotowaliśmy **11** wydań Miesięcznika „Samorząd Miejski”.

Prowadzimy również strony internetowe naszych projektów.

Stronę www.Forum-Rozwoju-Lokalnego.pl w 2022 r. odwiedziło ponad **16,5 tys. użytkowników**, którzy obejrzeli 23 640 stron.

- Opublikowano **43 aktualności** na stronie FRL
- Przedstawiono **47 dobrych praktyk z miast** (gotowych rozwiązań, wdrożeń i pomysłów w zakresie transformacji cyfrowej, środowiska, mieszkalnictwa, gospodarki w obiegu zamkniętym, marketingu terytorialnego, gospodarki komunalnej i wiele innych) oraz **publikacji „Okiem eksperta”** (wskazówki, analizy, wnioski i inspiracje służące miastom i partnerom)
- Opublikowano **2 raporty i publikacje**

Strona internetowa EMPIRIE Sieci Wymiany Doświadczeń www.empirie.miesta.pl:

- powstała w sierpniu 2022 r.
- znalazły się tam opisy wszystkich 8 Sieci Wymiany Doświadczeń EMPIRIE
- opublikowano 19 aktualności dotyczących prac Sieci oraz opisy dobrych praktyk

Newslettery ZMP

Biuro Związku wysłało w 2022 r. **150 newsletterów** do swoich miast członkowskich, w tym 19 newsletterów podsumowujących dany okres czasu. Newslettery zawierały informacje na temat aktywności legislacyjnej ZMP, współpracy z partnerami, obrony interesów miast, a także przedstawiały najświeższe informacje z miast członkowskich ZMP.

Fundacja MIASTO

Fundacja Miasto, powołana przez Związek Miast Polskich, powstała po to, by **wspierać miasta**. Swoje działania opiera na doświadczeniach ZMP oraz potencjale organizacyjnym i ludzkim, który posiada Związek. Realizując swoją misję, ZMP zdobył w ostatnich latach unikalne doświadczenie w opracowywaniu diagnoz i dokumentów strategicznych dla miast i partnerstw z ich aktywnym udziałem. Przygotowaliśmy prawie 100 diagnoz, ponad 110 programów i około 40 strategii terytorialnych, w tym dwie z uwzględnieniem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, przeprowadziliśmy badania społeczne w 339 gminach (obejmujące 38 tys. młodzieży, 32 tys. mieszkańców i 2,1 tys. lokalnych liderów). Posiadamy kompleksowe, uporządkowane i obiektywne narzędzia do zarządzania rozwojem lokalnym – Monitor Rozwoju Lokalnego, instrumenty do badań społecznych i inne.

Fundacja Miasto, współpracując z wieloma partnerami, zajmuje się przygotowywaniem dokumentów strategicznych, podejmowaniem różnych inicjatyw badawczych, organizacją kursów i szkoleń.

Dysponuje liczną i silną kadrą o bardzo wysokich kompetencjach (z różnych dziedzin), umiejętnościach i wysokim poziomie osobistego doświadczenia – tworzącą zgrany zespół.

Więcej ➡ <https://fundacjamiasto.pl/>

ZMP w LICZBACH – ROK 2022

Liczba publikacji o Związku Miast Polskich

styczeń – grudzień 2022 r. – 24 030 (radio, TV, prasa, portale, FB, Twitter)

Liczba publikacji w 2021 r. – 20 644

Liczba publikacji w 2020 r. – 22 400

Liczba publikacji w 2019 r. – 15 800

Liczba publikacji w 2018 r. – 6 800

Liczba publikacji w 2017 r. – 8 700

Wartość ekwiwalentu reklamowego (AVE) w 2022 r. to 98,2 mln zł

Wartość ekwiwalentu reklamowego (AVE) w 2021 r. – 81,6 mln zł

Wartość ekwiwalentu reklamowego (AVE) w 2020 r. – 87,7 mln zł

Wartość ekwiwalentu reklamowego (AVE) w 2019 r. – 80 mln zł

Potencjalna liczba (%) odbiorców przekazu w 2022 r.

radio – **44,7 %**

tv – **27,3 %**

portale – **15,5 %**

prasa – **11,2%**

Synergia informacyjna, miasta publikują

Publikacje o zasięgu regionalnym w całości przekazu w mediach stanowią:

57,6% publikacje regionalne, **42,4%** ogólnokrajowe

2021 r. – 64,8% – publikacje regionalne, 35,2 % – ogólnokrajowe

2020 r. – 57,8% publikacje regionalne, 42,2% – ogólnokrajowe

2019 r. – 42,3% publikacje regionalne, 57,7% – ogólnokrajowe

2018 r. – 33,1% publikacje regionalne

2017 r. – 7,5% publikacje regionalne

Źródło: Instytut Monitorowania Mediów

Informacje i wzmianki o ZMP

Portal Samorządowy – 344 informacje

Serwis Samorządowy PAP – 157 informacji

TVN24 – 234

Polsat – 182
TOK FM – 187
RMF FM – 155
Radio ZET – 111
Dziennik Gazeta Prawna – 166
Rzeczpospolita – 77
Gazeta Wyborcza – 75

W 2022 r. portal www.miasta.pl odwiedziło 140 tys. użytkowników generując 404 tys. odsłon

- 2021 r. – 130 tys. użytkowników, 385 tys. odsłon
- 2020 r. – 145 tys. użytkowników, 443 tys. odsłon
- 2019 r. – 90 tys. użytkowników, 340 tys. odsłon
- 2018 r. – 63 tys. użytkowników, 200 tys. odsłon
- 2017 r. – 42 tys. użytkowników, 165 tys. odsłon

Nowi użytkownicy stanowią – 87%, powracający użytkownicy – 13% (Źródło: Google Analytics)

Strona ZMP – www.miasta.pl

1322 aktualności na stronie w tym **651** newsów z miast członkowskich ZMP;

W 2021 r. – 1092 aktualności, w tym 436 newsów z miast członkowskich.

11 wydań Miesięcznika „Samorząd Miejski”.